

Üzenet

– a békeségmentes átmenet két apostolához –

Vannak politikusaink, akik az elmúlt idők acsarkodásainak terhére igyekeznek a jövő nemzedékre örökül hagyni. Teszik ezt a nemzet többségének érezhető viszolygása és féelme dacára. A jobb és bal oldalon egyaránt.

Krassó Györgynek például emlékeztetes október 23-i beszédében sikerült ügyesen megcenzúráznia az Úr imáját. Az általa elmondott változat így hangzott: „És bocsásd meg a mi vétkeinket (...) és ne vigy minket a kísértésbe, és szabadíts meg a gonosztól.” Vagyis kimaradt belőle az alábbi passzus: „És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek...”

Természetesen érthető, ha valakitől idegen a krisztusi tan alapjainak. Azt viszont már kevésbé tudom elfogadni, hogy valaki saját politikai céljai érdekében csonkítja meg a názáreti Jézus tanítását. Legfőképp, ha ez a tan legsarkalatosabb tétele, az a gondolat, ami egész európaiságunk alapja, a modern nyugati gondolkodás egyik kiindulópontja. Ha Krassó György mindenképpen ragaszkodik a Bibliához, találhat benne lelkületéhez, és nomád őstörvényeihez közelebb álló passzusokat is, megtakarítva a jézusi szöveg csonkolásának fáradságos munkálatait. Legközelebb talán idézzé az alábbi részletet: „szemet szemért, fogat fogért.”

És nem kell majd aggódnia. Pontosan fogjuk tudni, kicsoda ő.

Politikai ellenlábasa, Puja Frigyes a Hét című műsorában lepte meg a gyantúlan nézőket, midőn kijelentette: „Az MSZMP felvállalja a munkásor-

séget.” Indoklásul még ennyit tett hozzá: „A Kommunista Pártnak mindig is volt rendfenntartó gárdája.”

Azt hiszem nem ártana Puja Frigyes fogalomzavaraiból néhányat tisztázni. Elsődlegesen azt, hogy a munkásorség inkább tekinthető az MSZMP rendszerfenntartó, mint rendfenntartó gárdájának. Aztán azt, hogy az ilyen otromba bejelentések inkább szolgálják a zavarkeltést, mint a rend fenntartását. Nem beszélve arról, milyen terheket jelentene az MSZMP hatvanezer fős rohamcsapatának léte a többi párt számára.

Ha fentiekhez hasonló politikai provokációk oka mindössze az ostobaság és felelőtlenség, a helyzet akkor sem megnyugtató. Túl sok „éretlen” politikusunk süttögeti itt a maga pecsenyéjét, az esetleges következményekkel mit sem törődve.

Bár az utóbbi negyven év eseményeit valóban tisztázni kell, ez a mai nemzedék számára már történelem. A jelen amúgy sem alkalmas rá, hogy negyven, vagy akár harminchárom év előtti viszálykodásokat ássunk elő. Ez egy szerkezetében is más társadalom.

Különösen tisztességtelen, hogy egyesek amúgy sem dicsteljes pályafutásuk során szerzett pozíciójukat azal kívánják átmenteni, hogy feneke-déseiket a következő nemzedékre hagyományozzák. Kár lenne, ha ez sikerülne. Az ifjúság enélkül is megőröklie az utóbbi negyven év politikai csődtömegének minden terhére.

Lesz bajuk elég.

Osztrovszky Clarindo

Politikai Csernobil?

A gazdasági válság és politikai bizonytalanság közepette folyó magyar átalakulás problémáit elemző cikkében a The Independent felveti: „Vajon fennáll-e egy politikai Csernobil kockázata?”

Bevezetőben a kelet-németországi fejleményekre utalva kiemeli, hogy az NSZK ígéretet tett az esetleges ot-tani átalakulás „kipárnázására”. Magyarországon azonban a kezdeti politikai eufóriát felváltotta a problémák óriási nagyságrendjének nyugtalanító felismerése. Ez azzal az aggodalmas várakozással párosul, hogy vajon milyen mértékben hajlandó a nyugati anyagi segítséggel elősegíteni a gazdasági átalakulást.

„Csernobilban megfelelő szakértelemmel nem rendelkező amatőrök kísérleteztek egy nem tökéletes és nagyon veszélyes nukleáris erőműben. Itt (Magyarországon) megvan egy politikai Csernobil potenciális lehetősége: egy tökéletesnek nem nevezhető rendszer, szakértelemmel nem rendelkező, tapasztalatlan ellenzék és kormányzó párt.

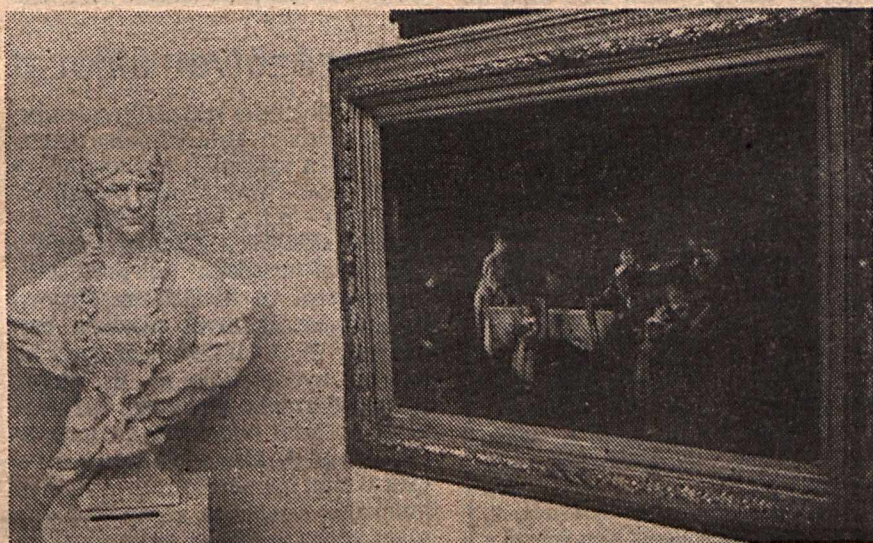
A külvilág nem volt felelős Csernobilért, de végül belekeveredett az ügybe. Sikerünk segítségétől és bölcsességétől függ. Ha most mindenki azt mondja, hogy ez valaki másnak a felelősége, akkor tragikus helyzet alakulhat ki”.

Mundérban drágább – nélküle nem lehet

(Vietnami helyzetkép az 5. oldalon)

Kiáramló szürkeállomány

(Eszmefuttatás a tehetséggondozásról a 10. oldalon)

A csabai születésű Munkácsy Mihály francia felesége a század elején férje alkotásait ajándékozta a városnak. (Honkóstolónk Békéscsabáról a 8-9. oldalon)

Egy óra

a Vörös Zászló szerkesztőségében

A Kárpátalján magyar nyelven megjelenő lapok közül a hazai olvasó minden bizonnyal a Kárpáti Igaz Szót ismeri leginkább. A terület egyetlen önálló magyar nyelvű napilapja közel 40 ezer példányban jut el az olvasókhoz. Örvendetes hír, hogy mág megjelent a Balla D. Károly szerkesztette Hatodik Síp is, mely a kárpátaljai magyar irodalom fóruma kíván lenni. Szintúgy területi újság a Kárpátontúli Ifjúság, míg a Kommunizmus Zászlaja, a Kommunizmus Fényei és a Vörös Zászló című járási újságok az ukrán nyelvű lap magyar fordításaként jelennek meg. Utóbbi szerkesztőségében Csanádi György főszerkesztővel beszélgettünk.

– A Vörös Zászló 1945. december másodikán jelent meg először, és ez volt az első magyar nyelvű járási lap Kárpátalján. Egészen 1955-ig csak magyarul jelent meg, azóta kétnyelvű.

A lap a beregszászi járási pártbizottságnak és a járási tanácsnak a sajtószerve. Feladata propagálni azokat az elképzeléseket, amelyeket az említett két szerv tűz a dolgozók elé. Ez nem jelenti azt, hogy a pártbizottság bele-

avatkozna az újság szerkesztésébe, vagy kötelező anyagokat adna nekünk. Teljesen önállóan csináljuk a lapot, de én, mint főszerkesztő és mint a városi pb. tagja, természetesen teljes felelősséggel viseltetek aziránt, ami megjelenik.

– Egy magyarországi olvasó számára már egy kicsit szokatlanul tálalja a Vörös Zászló az eseményeket. Sok a hagyományos termelési anyag, a lelkész hangvételű írás. Szükség van még erre?

Meggyőződésünk szerint igen, főleg az átalakítás jelenlegi szakaszában. De szeretnénk bővíteni a témakört. Így tájékoztatjuk az olvasókat mindenről, ami a járási pártbizottságon és a tanács ülésén történik és amivel az apparátus foglalkozik.

– Késégkígyú! Így csekély a tévedés lehetősége. És a „nyíltság”? Elérte már a lapot?

– A nyíltság, az őszinteség elsősorban a sajtót érintette, sőt, maga a sajtó indította el a nyíltság folyamatát. Esetünkben ez azt jelenti, hogy kertes nélkül írunk minden problémáról, amely a járásban előfordul.

(folytatás a 3. oldalon)

Kohl Varsóban

Drámai viták

Csütörtökön 60 fős kormányküldöttség, köztük a külügy, a gazdasági tárca és 5 másik kormánytag társaságában hatnapos történelmi fordulópontra szánt lengyelországi látogatásra érkezett Varsóba Helmut Kohl az NSZK kancellárja. Utoljára NSZK kancellár – Helmut Schmidt – 1979-ben járt Lengyelországban.

A lengyel-német megbékélést, a két ország politikai és gazdasági kapcsolataiban szükséges áttörést célzó látogatást megelőző órákat még mindig a feszült légkör jellemzi. Az utolsó pillanatban módosították a kancellár programját és a nyilvánvaló nézetkülönbségek miatt csak a látogatás utolsó napján írják alá a lengyel-NSZK közös nyilatkozatot a kapcsolatok jövőjéről, de már pénteken több mint tíz

fontos szerződést és megállapodást látnak el kézzel a érintett miniszterek.

Kohl lengyelországi programjának nagy része vidéken zajlik majd. A kancellár ellátogat Krakóba, Auschwitzba (Oswiecim), Lublinba, Czeszochowába, Wrocławba, illetve az attól nem messze fekvő Krzywowa (Kreisau), ahol a 2. világháború idején az úgynevezett krzywowai kör működött, amely egy kisebb, Hitler ellenes mozgalom volt, tagjainak nagy részét kivégezték. A krzywowai körből számos személy később Kohl pártja, a Kereszténydemokrata Unió alapítója lett.

A kancellár látogatását hosszas tárgyalások és egyezkedések előzték meg. A néha drámai vitáktól sem men-

tes előkészület időszakában több alkalommal is úgy tűnt, mégsem kerül sor a kancellár látogatására idén.

Némileg javított a látogatás légkörén a Bundestag legutóbbi határozata arról, hogy az NSZK megerősíti: elismeri Lengyelország nyugati határait.

Bonyolítja azonban az NSZK-lengyel tárgyalásokat az NDK-ban kialakult bizonytalan helyzet, az ottani gyors változások, amelyek egyaránt váratlanul érték Varsót és Bonnt.

Egy érdekes csütörtöki hír: az NDK wroclawi konzulátusa előtt mintegy 600, főleg fiatal lengyel állampolgár gyűlt össze, hogy az NDK-ba való tartós áttelepülés feltételeiről tájékozódjon.

Néhányan már az áttelepüléshez szükséges kérdőíveket is kitöltötték. A tömeges NDK-kivándorlás nyomán a fiatal lengyelek jó munkalehetőséget és főleg lakáshoz jutást remélnek az áttelepüléstől.

Grósz, Berecz illúziók

„A magyar kommunista párt nem tette le a fegyvert” – állapítja meg csütörtöki kommentárjában a Le Quotidien de Paris című francia lap, az MSZMP újjászervezéséről szóló jelentéseket ismertetve. „Ezt a visszatérést a politikai színpadra kétségkívül bátorítja az, hogy az új szocialista párt nehézségekkel küszködik a tagtoborzásban – írja a lap. – „A szakítás mámorában Nyers és Pozsgay, a két kommunista vezető, aki szocialista színekre festette át magát, arra számított, hogy sikerül maga mögé állítani a 720 ezer párttag nagy részét. Szomorúan kell azonban tapasztalniuk, hogy gyors átalakulásuk nem vonzza a tömegeket”. A lap úgy véli, hogy az MSZMP újjászervezésén fáradozó Grósz, Berecz és társaik, akik „alig néhány hónapja még Magyarország vitán felüli urai voltak”, „abban az illúzióban élnek, hogy a kommunista aktivisták túlnyomó többsége csak a régi párt helyreállítására és vezetőinek visszatérésére vár”.

Kétszázötven áldozat

Már több mint kétszázötven ember halála hozható kimutathatóan összefüggésbe a csernobili atomerőműben három évvel ezelőtt történt szerencsétlenséggel – írja a Moszkovszkije Novosztij tudósítója a „Csernobil-szövetség” nevű társadalmi szervezet tevékenységéről. A hivatalosan elismert embervesztés ezzel szemben harmincegy fő. A cikkből nem derül ki, honnan nyerte frója az új adatot. A szerző szerint senki sem tudhatja, hogy „milyen számlát nyújt még be Csernobil”. A „Csernobil-szövetség” a cikk szerint már megkezdte gyakorlati munkáját. Független sugárszintmérőket végez a szovjet atomerőművek környékén. Hozzálatott a sugárfertőzéstől megbetegedett emberek adatbankjának a létrehozásához. Eredeti elképzeléseit kibővívte nemcsak az atomerőművek dolgozóiról vesz fel adatokat, hanem az atomfegyvereket kezelő katonákról és kísérleti atomrobbantások helyszínének környezetében élő polgári lakosokról is.

Hat embert végeztek ki Csengtuban, Szezsuan tartomány székhelyén a júniusi tüntetésekből való részvétel miatt. A halálos ítéleteket sajátos módon egy nyilvános nagygyűlésen hozták, majd azonnal végre is hajtották azokat. Az elítéltek közül három gyújtogatással, fosztogatással és veréssel, míg a másik három személyt gyilkossággal és lopással vádolták. Csengtuban júniusban három napon át tartottak a demokráciát követelő megmozdulások, amelyek időben egybeestek a katonaság pekingi bevetésével. A déli nagyvárosban a rendőrség támadt rá a tüntetőkre és az összecsapásokban harmincan életüket veszítették. Hivatalos pekingi adatok szerint a mostani csengtúi ítélet előtt tizenkét személyt végeztek ki a júniusi tömegmegmozdulásokban való részvételük miatt.

Gorbacsov jobbra tolódik?!

„Gorbacsov politikája, a demokrácia, a reformok, a változások politikája az egyedül elképzelhető politika, a valódi távlatok megnyitását jelenti. Úgy gondolom azonban, hogy Gorbacsov nem eléggé radikális a változások kikényszerítésében” – hangoztatta Jurij Afanaszjev, az ismert szovjet történész, a szovjet törvényhozás tagja a Le Quotidien de Paris című lapnak adott nyilatkozatában.

Afanaszjev, akinek állásfoglalásai már nem egy vihart kavartak, s a szovjet vezető is bírálta, most sem tagadta meg önmagát: szerinte Gorbacsov „az utóbbi időben jobbra tolódik s ez veszélyes lehet saját maga és politikai vonala számára.” „A Szovjetunióban most a peresztrojka két szakasza közötti átmenet korszakában élünk. A kidolgozás szakasza, amely 1985-ben kezdődött, véget ért. Ebben a szakaszban azonban úgy képzelték el a presztrojkát, hogy át lehet építeni a hetven év alatt felhúzott épületet anélkül, hogy az alapokhoz nyúljanak. Mostanra azonban már világos, hogy az alapok megváltoztatása nélkül ezt a feladatot nem lehet megoldani. A gond az, hogy senki nem tudja, miképpen is fogjunk ehhez hozzá. A vélemények eltérőek, s még azok között is, akik a reformokat szocialista távlatban képzelték el, növekszik a polarizálódás. Emellett azonban sokan vannak azok is, akik mindenféle szocialista perspektívát elutasítanak. A helyzet paradox voltát az mutatja, hogy lassan már szinte veszélyesnek tűnik szocialista távlatokban gondolkodni.”

Elutazott

Felipe González

Látogatásának utolsó napjára, csütörtökre is gazdag programról gondoskodtak Felipe González számára vendéglátói.

A hivatalos látogatáson hazánkban tartózkodó spanyol miniszterelnök, a Spanyol Szocialista Munkáspárt elnöke a reggeli órákban Nyers Rezsővel, a Magyar Szocialista Párt elnökével találkozott. Előljáróban megállapították: személyes nézeteik, pártjaik politikája is szinte minden megbeszélés kérdésben egybeesik vagy szorosan közel áll egymáshoz. Mindketten leszögezték: a második világháború után kialakult helyzet, a politikai erőviszonyok változását tartják szükségesnek. Nyers Rezső kifejtette, hogy a sztálini értelemben vett jaltai megállapodáson evolúciós módon szükséges túljutni. Ebben nagy szerepe van a kisebb országoknak is. Nem lehet az egyik táborból a másikban átugrani, de független politikát lehet folytatni.

A gazdasági témával összefüggésben a spanyol politikus kijelentette: Nyugat-Európa számára fontos a magyar tapasztalatok megismerése, a magyarországi folyamatok támogatásához érdeke fűződik. Ugyancsak lényegesnek ítélte, hogy a nyugati országok felfogásában Magyarország átkerüljön az állami irányítású országok kategóriájából a piacgazdaságú államokéba.

A spanyol miniszterelnök koszorút helyezett el a Magyar Hősök emlékművén a Hősök terén.

A sűrű program részeként – a spanyol nagykövetség szervezésében – Felipe González találkozott a magyar ellenzéki pártok képviselőivel.

*

Felipe González jelentős árucsereforgalmi növekedést ígér a magyar kormányknak – írja az El País. Az ABC, a jobboldali ellenzék lapja azt emeli ki, hogy Magyarország az első keleti állam, amelyik spanyol hitelekben részesül. Ugyanez a lap vezércikkben elemzi a spanyol szocialisták kormányának a magyar reformok iránti megkülönböztetett figyelme okait. A független Diario 16 című napilap beszámolójának a címe: González a Magyarországnak nyújtandó hitelekkel az együttműködési szakterületek meghatározásának feltételéhez köti. A befolyásos barcelonai La Vanguardia főcíme arra utal, hogy González bátorságra kéri a Nyugatot a keleti változások értékelésekor. A katalán lap munkatársa a magyar vendéglátók rendkívüli figyelmességét is elismeri. Az El Independiente írásának címe: Magyarország érdeklődik a „diktatórikus rezsim felszámolása” terén szerzett spanyol tapasztalatok iránt. Tudósításában kiemeli, hogy a két ország ipari miniszterei megállapodtak a magyar vállalatvezető szakemberek spanyolországi oktatásának megszervezésében. Az El Mundo a spanyol kormányfő látogatásának első napja nyomán ezt a gondolatot hangsúlyozza: Felipe González szerint a kelet-európai változások megfontoltságot igényelnek.

A VILÁG HÍREI

– Hongkongi sajtójelentések szerint lemondott utolsó hivatali tisztségéről, a Központi Állami Katonai Bizottság elnöke posztjáról Teng Hsziao-ping. Úgy tudják, hogy Teng Hsziao-pinget a testület élén Csiang Cö-min, a KKP Központi bizottságának főtitkára váltotta fel.

– Súlyos következményei lehetnek, ha NDK-polgárok tömegesen a berlini falon át akarnának távozni az országból, idézte a CIA az amerikai hírszerzés véleményét csütörtökön a The Washington Post. Amerikai külügyminisztériumi körökben azonban valószínűtlennek tartanak ilyen fejleményt.

– Az NSZEP Berlinben tanácskozó központi bizottsága csütörtökön úgy határozott, hogy december 15-re összehívja a párt országos értekezletét. A pártértekezlet célja a párton belül és az országban kialakult helyzet értékelése, a XII. pártkongresszus előkészítése, a Központi Bizottságon belüli személyi változások megtárgyalása és elfogadása.

– Szűrös Mátyás, a Magyar Köztársaság ideiglenes elnöke, csütörtökön a Par-

lamentben fogadta Fritz Marschot, az Osztrák-Magyar Egyesület elnökét, az osztrák parlament külügyi bizottságának korábbi elnökét. Az osztrák politikus kifejtette, hogy nagy érdeklődéssel kísérik hazájában a magyarországi változásokat, és őszintén remélik, hogy a demokratikus jogállamba való békés átmenet megvalósul.

– „A Lengyel Egyesült Munkáspárt lehetőségei kimerültek a társadalmi bizalom visszaszerzésére, eljött az ideje egy új baloldali párt létrehozásának. A Központi Bizottság legutóbbi ülésén vitára bocsátott dokumentum leszögezi: a LEMP a hatalomgyakorlás egyetlen forrásaként a népakaratot, a demokratikus, arányos választásokon létrejött parlamentet fogadja el, a demokratikus parlamentarizmus, a politikai pluralizmus, a többpártrendszer és az állam által ellenőrzött piacgazdaság híve. Elveti az erőszak minden formáját a hatalom megszerzése, megtartása érdekében, a proletárdiktatúrát és a primitíven értelmezett kollektívizmust, a népek szuverenitását sértő internacionalizmust.”

Egy óra a Vörös Zászló szerkesztőségében

Meg kell fizetni a gyermeknevelést

(folytatás az 1. oldalról)

– Elnézést, hogy közbeszólók, de ez tapasztalataim alapján leginkább azt jelenti, hogy jó keményen megbírálják a szemetelő járókelőket, és az udvariatlan buszsofőröket. Más nem vétkeznek?

– A nehézségekről, a hibákról is írunk. Néha talán túlságosan is élesek vagyunk, de a pártbizottság eddig nem talált kivétnevelőt a munkánkban. Sőt, felelősségre is vonta azokat a személyeket, akiket megbíráltunk.

– És ha járási pártbizottság titkáranak ténykedése ellen emelnének kifogást?

– Megtehetjük, de a bírálóknak megalapozottnak kell lennie, a tényeket nem szabad kiforgatni.

– Hallottam a pártbizottságon az Önök közreműködésével létesült sajtóközpontról. Miért van erre szükség?

– Az emberek sokkal többet foglalkoznak a közélet kérdéseivel. Évente mintegy 3–3500 levelet válaszol meg szerkesztőségünk levelezési osztálya, míg korábban ennek csak a felét.

– A beregszászi járás 82 ezer lakosa közül 65 ezren magyarnak vallják magukat. Mennyire az ő szócsövük a Vörös Zászló?

– Nagyon fontos feladatnak tartjuk az internacionalista nevelés problémáinak megvilágítását. Erre fokozott figyelmet és gondot fordítunk. Az évszázadok során soha nem voltak nemzetiségi összetűzések a Kárpátalján élő ruszinok, magyarok, szlovákok és románok között és ezt a hagyományt szeretnénk tovább folytatni.

– A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetségnek az autonómiáról vallott nézeteivel mennyire tud azonosulni az újság? Ezennel mint pb. tagot is kérdezem, aki ott lesz a KMKSZ és a pártbizottság megbeszélésén: Ön kinek az oldalán áll?

– Egyelőre csak a saját véleményemet tudom tolmácsolni...

– ... A pártbizottságnak még nincs határozott álláspontja?

– Arról még korai lenne beszélni. Szóval, én a beregszásziban egy nemzetiségi járás kialakítását tartom szükségesnek. Igaz, az ezt lehetővé tévő törvényt még nem alkották meg. Az autonóm körzet létrehozását azért nem támogatom, mivel az azon kívülrekedtek (Visk, Técső, Huszt stb...) hátrányos helyzetbe kerülnek, és nem részesülhetnek az autonóm körzet adta előnyökből. Mindez csorbítaná az érdekeiket.

– Viszont ha a KMKSZ elképzelt autonóm terület nem valósulna meg, annak – hasonló megfontolások alapján – jóval több kárvallottja lenne...

– Ezen lehet vitatkozni, de a szocialista tervgazdálkodás érdekeit sem szabad szem elől téveszteni. Eddigi célkitűzéseink felülvizsgálatra szorulnának, mert teljesen más tervezést és ellátást kellene kialakítani.

– A szomszédos nagyszöllői járás lapja. A Kommunizmus Zászlaja ki is fakadt a KMKSZ programja ellen...

– Valóban, október 22-én jelent meg az említett írás. Szerzője, a KMKSZ egyik járási vezetője nem értett benne egyet az öngazgatási törekvésekkel. Tulajdonképpen az imént elhangzott álláspontot képviseli. Meggyőződésem szerint a járási lapok igen fontos közvetítő szerepet töltenek be a párt és a tömegek között, jól szolgálják közös céljainkat. És végezetül, ha megenged egy idevágó megjegyzést: az MSZMP hanyatlásának is az volt az oka, hogy nem tudott kommunikálni a tömegekkel. Csupán a Népszabadságon keresztül érintkezni a dolgozókkal, hát ez bizony aligha megfelelő kapcsol.

(t) Háromi Ferenc

A jelenlegi megalázó családipótlék rendszer helyett állampolgári jogon járó járandóságra lenne szükség, amely a nők fizetésének körülbelül 80 százalékát tenné ki. Ezzel megszabadulna a társadalom a hasonló nagyságrendű munkanélküli segélyek és átképzési díjak kifizetésétől – nyilatkozott dr. Ugrin Emese, a Kereszténydemokrata Néppárt főtitkára. A családok sem veszítenének ezzel, mert az a 20 százalékos különbség amúgy sem volt az övék; ráment az utazásra és a munkahelyi étkezésre. Abból kell kiindulnunk, milyen a mai magyarországi helyzet, és mi következik ebből. A legsürgősebb tennivaló a gazdaság fellendítése, ez nyilván hatékonyabb termeléssel érhető el. Ehhez a technika korszerűsítése és a felesleges, bürokratikus tevékenységek leépítése szükséges. A bürokrácia tehát – amely legfőképp női munkaerőre épül – munkanélküliségnek néz elébe, és ez elsősorban az alacsony vagy közepes képzettségűeket érinti. Ezért meg kell oldani, hogy a nőket a család felé orientáljuk; természetesen mindenfajta kényszer nélkül. Egy gyermek tehetségének kibontakoztatása elsősorban a család erőfeszítésein múlik. Megkülönböztetett támogatásra érdemesek tehát azok a családok, amelyek a gyermekek nevelésére nagyobb energiát fordítanak. Két megoldás kínálkozik: vagy közvetlenül a szülők kapnának egy meghatározott összeget, vagy az iskolák finanszírozása révén, egy ottani önkormányzat juttatna a gyermekeknek ösztöndíjat. Ha megszűnne a nők munkakényszere kevesebb lenne a látszatmunka. A költségvetésben pedig csökkenne az az összeg, amit a bölcsődék, óvodák, napközis fenntartására, építésére fordítanak. Emellett fel kellene kutatni azokat a munkafajtákat, amelyeket otthon is el lehet végezni. A szellemi munkák jó része ilyen. Megtakarítható lenne számos épület világítása, fűtése, takarítása, tatarozása, s több idő jutna az emberi kapcsolatokra, a családi életre. Ha demokráciát akarunk, a függőségi helyzeteket kell feloldani. Csak így lehet az egyéniséget, a személyiséget támogatni.

MGK – Kotra

Szőulban Gábor András, a Magyar Gazdasági Kamara elnöke újabb keretmegállapodásokat írt alá partnereivel a gazdasági és kereskedelmi együttműködésért segítő lépésekről.

Elsőként arról, hogy tagozatokat nyitnak. Ezek mostantól a kis és közepes méretű vállalatok érdekeit is képviselni fogják. Ugyancsak megállapodás jött létre a Kamara és a lényegében állami szervezetnek tekinthető szülői Kotra (a dél-koreai kereskedelmet előmozdító társaság) között. Ennek értelmében a Kotra „dél-koreai ipari hetet” szervez jövőre Budapesten. A két szervezet támogatni fogja dél-koreai vállalatok részvételét az 1990-es BNV-n, illetve a vele összevethető szülői Sitra '90-en. Ösztönözni fogják a közvetlen áruházi kapcsolatokat koreai vállalatok és olyan magyar vállalkozások, mint a Skála és a Centrum között. A megállapodásban, hangot kapott a vidéki telephelyű kis- és középvállalatoknak a gazdasági és kereskedelmi együttműködésbe való bevonása.

Csak összefogás segíthet

Napirenden az egészségvédelem

Azok a problémák, amelyekkel az egészségügynek szembe kell néznie, az egészségügy számára egyedül már megoldhatatlanná váltak, hiszen ezeket a problémákat a medicina csak tünetileg tudja kezelni. Megelőzésük és megszüntetésük összetársadalmi feladatot jelent. – mondta bevezetőjében Komlódi Józsefné tanácselnök-helyettes tegnap a WHO Egészséges Városok Pécsi Operatív Bizottságának sajtótájékoztatóján.

Az egészséget, nemcsak mint értéket, hanem mint a teljesebb élethez szükséges eszközt kell kezelni! Ezen elv jegyében csatlakozott még 1986-ban a WHO „Egészséges Városok Mozgalmához” Magyarországon elsőként Pécs városa. Az igazsághoz tartozik, hogy úgymond „ráfért” Baranya fővárosára ez az aktivitás, hisz az ország egyik legszennyezettebb városaként tartják nyilván. Nem hivatalos vélemények szerint a város főterén, a Dzsámi előtt a legnagyobb a sugárzási szint (az uránbánya hatása), s egyesek szerint kész csoda, hogy ilyen szennyezettség közepette még élnek és mozognak a polgárok.

A Pécsi Operatív Bizottság szerepét a lakossági kezdeményezések támogatásában, a már működő egészségneveléssel, egészségvédelemmel foglalkozó közösségek felkutatásában és aktivizálásában jelölte meg. Mint dr. Sohár Endre városi főorvos kiemelte, nem szervezési kérdésekkel foglalkoznak, hanem az egészségügy területén tevékenykedő csoportokat „veszi célba”, s kívánja munkájukat össze-

fogni. Mozgósítják a közösségeket a városi egészségmegőrzésben, felhívva a lakosság figyelmét az egészségüket érintő döntésekre. Mintegy 30 nyugat-európai várossal van szoros kapcsolatuk, s az ennek keretében érkező információkat, tapasztalatokat közvetítik. „Tanuljunk a nyugat hibáiból! Ők most próbálják kiküszöbölni a civilizáció, a műszaki-technikai fejlődés környezetszennyező és egészségkárosító hatásait. Készek a tapasztalatcserére, itt az alkalom, hogy éljünk a lehetőséggel!” – mondotta az egyik házigazda.

Kérdésre válaszolva hangzott el, hogy Pécs ott olyan elavult technikával dolgoznak a Kőjál szakemberei, hogy egy-egy levegőszennyezettségi mérést követően csak tíz-tizenkét nap múlva tudják leolvasni és nyilvánosságra hozni a szennyezettségi mutatókat. A közeljövő tervei között szerepel az „Egészséges Városokért” alapítvány létrehozása, melynek fő célja, Pécs város lakossága egészségi állapot romlásának megállítása, javítása, s az ez irányú egészségmegőrzési tevékenység támogatása. Tervezik a lakossággal való szorosabb kapcsolat kiépítését érdekében egy szolgáltató iroda felállítását, amely segítséget nyújtana minden irányú információáramlásra. Emellett egészségügyi felvilágosító jellegű előadásokat szerveznek a város nyugdíjas klubjaiban, és egy nyári idegen nyelvi és sporttábor mozgáskorlátozott gyerekek számára.

Cseke Hajnalka

A Négy Igen

Pártjaink felkérjük tagjaikat és a magyar választópolgárokat, hogy a november 26-i népszavazáson vegyenek részt. Szavazunk mind a négy kérdésben igennel, és ezzel tegyük véglegessé és visszafordíthatatlanná az egypártrendszer megszűnését, nyissuk meg az utat a szabad választásokhoz.

Igen szavazatunkkal

– tegyük visszavonhatatlanná a munkasöréget jogutód nélküli feloszlását és

– a munkahelyi párt szervezetek megszüntetését;

– kötelezzük az MSZMP-t és utódait a közvagyonnal való elszámolásra;

– akadályozzuk meg, hogy a szabad országgyűlési választások előtt, tehát még a mai rendszerben elnökválasztást tartsanak, ami veszélyeztetné a jövőendő demokráciánk működőképességét.

Elítéljük, hogy az Országgyűlés a szavazócédulákon és lakossági tájékoztatókban félrevezető magyarázatokat fűzött a népszavazásra kerülő eredeti kérdésekhez. Elítéljük azt is, hogy az elnökválasztás kiírásával nem várták meg az elnökválasztás időpontját meghatározó népszavazás eredményét.

Felkérjük az összes pártot és a tömegtájékoztató eszközöket, függesszék fel az elnökválasztási kampányt a népszavazás eredményének nyilvánosságra hozataláig.

Budapest, 1989. november 8.

Fiatal Demokraták Szövetsége,
Független Kisgazda-, Földmunkás- és
Polgári Párt,
Magyarországi
Szociáldemokrata Párt
Szabad Demokraták Szövetsége

Félúton Budapest és Bécs között

A '95-ös vilákiállításra '88-as áron sincs pénz

Bécsbe utaztában megállt félúton, Győrűt, az 1995-ös Világkiállítás előkészítő bizottságának kormánybiztos elnöke, *Somogyi László*. A Bartók Béla Megyei Művelődési Központ „Viázó” című előadásorozatának meghívására érkezett, s a rendezők „a nagy érdeklődésre való tekintettel” előző nap bejelentették, hogy a találkozó színhelyét a művelődési házból átteszik a városi tanács dísztermébe.

A helyszínen aztán kiderült, hogy fölösleges volt a nagy nekibuzdulás. Az alig kétfutacnyi érdeklődővel igencsak foghíjasan teltek meg a széksofok, s gyanítom, közülük is többen szívesen kérték volna vissza a 40,- forintos (!) beléptidíjat. Somogyi ugyanis, bár jó szokásához híven ezúttal is olyan beharangozással érkezett, hogy fontos bejelentést tesz, *nem sok újat mondott*. Megismételte azt a sűrűn hangoztatott érvet, hogy a vilákiállítási infrastruktúrát mindenképpen meg kell valósítani, tehát a vilákiállítás jó dolog, mert lesz tőle infrastruktúra. *Hogy aztán erre az infrastruktúrára ott van-e szükség, ahová ilymódon kerül, az más kérdés. És, hogy miből lesz rá pénz, az pedig fogas kérdés...*

Somogyi László mindenestre rendíthetetlenül optimistán mutatkozott. Közölte, hogy Ausztriában a vilákiállítás megtartása már nem vita téma, a koalíciós kormány és a tartományok is elfogadták. Igaz – tette hozzá –, épp aznap *több osztrák lapban is erőteljes támadások érték a tervek bizonyos környezetvédő csoportok részéről*, de ez nem jelentős ellenzéki erő. Mármint a kormánybiztos szerint. Mert többen emlékezhetünk még rá, hogy jónéhány gigantomániás nagyberuházásnak álltak már útját – Hainburgnál például saját testükkel is – a szomszéd ország környezetvédői. Az előkészítő bizottság által megbízott közvéleménykutatók jelentése szerint egyébként a magyar lakosság nagy többsége – 73–80 százaléka – *is támogatja a Budapest–Bécs vilákiállítás megrendezésének gondolatát*. Somogyi László optimistán várja a november végén összeülő országgyűlés döntését, s tájékoztatása szerint a *komolyabb ellenzéki szervezetek* – melyek sorában név szerint megemlíttette az MDF-et, az SZDSZ-t, a FIDESZ-t és a szociáldemokratákat – bizonyos

fenntartások hangoztatása mellett *alapjában véve ugyancsak támogatják a tervezetet...*

Maga is elismerte azonban, hogy nehezebb annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy miből telik majd minderre. *Még azt is nehéz megmondani, hogy mennyi pénzre volna tulajdonképpen szükség; a bizottság is csak az 1988-as árakkal tud számolni*, mert megjósolni nemhogy az 1995-ös, de a jövő évi árakat sem merné senki. De tavalyi árakon is impozáns a becstült számla. A Budapest–Bécs autópálya 15 milliárd forintot, a vasútvonal korszerűsítése 9-et, az új budapesti híd 5-öt, a metróvonal 13-at, az egyéb „apróságokkal” együtt az *infrastruktúra fejlesztése magában összesen 68–70 milliárd forintot igényelne*. Az idegenforgalmi beruházásokhoz kb. 45 milliárd forint kéne; ezeket azonban *egyértelműen üzleti alapon kezeljük – mondja Somogyi László, érzékeltetve, hogy akkor ez „ingyenbe” lesz az országnak*. De azt is megemlítette ezzel kapcsolatban, hogy számolnak a *jelenlegi adókedvezmények fennmaradásával*. Nem említette, de *többünknek eszébe jutott: a mai pénzügyi kormányzatra hosszú távú terveket csak teljesen hibbant egyének báziroznának...* Elismerte viszont, hogy ha *emberközpontú vilákiállítást akarunk, akkor a kultúrára is kellene költeni*, s erre a célra bizony nem csalogathatunk zsíros hasznos szimatoló üzletembereket. Márpedig kéne vagy 15 milliárd forint – mondta, s hozzátette: *– minimum*. Kulturális intézményeink állapotát ismerve ezúttal nem lehet kétséges egyetértésünk a jovialis kormánybiztossal. Aki még hozzátette, hogy az *egészségügyi ellátás javítására* bevethetjük a hadsereg intézményeit, de *így is kéne még kb. kétmilliárd forint, a helyszín kialakítására pedig kb. húszmilliárd*. De a világejt se adja össze senki ezeket az összegeket! – szólított fel Somogyi László. Mert-hogy igen magas végösszeg jönne ki. Százmilliárd feletti – segített mégis a fejszámolásban, s igazat mondott. Tényleg *százmilliárd fölött várható a számla végösszege*. Jóval fölötte...

Kormányzatunk, tudjuk, szegény. De azért erre van pénze. Szép, kerek

összeg: *húszmilliárd forint...* Honnan jön össze a többi? Somogyi szerint, ha a költségek fele összejöhet üzleti befektetésekből, akkor már csak harmincmilliárd forint hiányzik. (A százmilliárd fölötti összeg fele kormánybiztos logikával ezek szerint kerek ötvenmilliárd...) Hogy aztán az miből jön össze? Összejöhet abból, hogy 1995-ig jelentősen javul az ország gazdasági teljesítménye. Ez igen szép lenne, csak sajnos a kilátás kevés rá. És összejöhet külföldi tőkéből. Hogy hogyan? Erre nézvést *Gazda István* tudománytörténész, a vilákiállítás hivatalos kiadványainak egyik gondozója fejtett ki igen eredeti koncepciót. Lényege az volt, hogy egyrészt sok magyar tudós van, vagy volt, akiről mi nem is tudunk, de tud róla a világ, s ez is hozhat pénzt a konyhára, másrészt sok gazdag ember van, akit a kutya sem ismer, ezért *szívesen fizetne, ha róla neveznénk el egy-egy jelentősebb kulturális objektumot*. Ekkor a hallgatóság egy részének elfogyott a türelme – talán elképzelték a Samuel Kohn Operaházat vagy a Megamórv Irodalmi Múzeumot –, s angolosan távozott. Tudósítónk töredelmesen bevallja, hogy maga is a kijózáító hűvösségű szabad levegőt választotta e novemberi győri estén. S hazafelé volt ideje elgondolkodni még egy „apró” problémán. Jelesül azon, hogy *a szervezők húszmillió látogatóval számolnak, akik közül nyolcmillió jönne tőkés országokból (zsebében keményvalutával), a többi lenne belföldi és szocialista országbeli*. Am ki tudja, ha addigra a többi „szocialista” ország állampolgárainak is *világútlevele lesz, nem jönnek-e pár millióval többen?* A szakértői előrejelzések „megalapozottságára” Somogyi László is utalt, felemlítve, hogy a szovjet kishatárforgalom beindulásakor évi 300 ezer látogatóval számoltak, ezzel szemben hat hét alatt érkezett kétmillió! Képzelnék el egy ilyen arányú tévedést az előbbi számokkal!

Szóval nagy, szép, össznémeti ügy ez a vilákiállítás. Mondhatnánk: *aki magyar, velünk tart! De mi lesz, ha (megint) jönnek az oroszok?* Még ha csak turista buszokkal is...

Láng György Géza

Legalább olaj lenne a tűzre

Szomorú, de lassan már az sincs. Megecsik az emberrel, akárcsak velem az elmúlt hétvégén, hogy étolajat szeretne vásárolni. Néhány perces ügy gondolhatnánk, de ne gondolja senki, egy egész szombat délutánt kellett az „ügyre” áldozni. A célzott helyre – a pécsi Konzumba – be sem mentem, mert a vásárlás minimális feltételeit még nyomokban sem lehetett felfedezni. Így hát, némi kisebbségi érzettel a zsebemben a „bejárat” feliratot megkerülve rögvést a „kijárat” feliratot kerestem lázasan, hadd legyen nekem is hétvégém. Rövid kanyarom alatt, mintha nem is itthon lettem volna. Magyar szót, – mely oly kedves füleimnek – nem is hallottam, viszont szerezttem néhány kék foltot a combomra, merthogy a mi vásárlási szokásainktól eltérő telet kocsik nagyot tudnak útni...

További négy kisebb bolt után úgy éreztem, mintha Alaszkába indultam volna aranyat mosni... Elegendem is lett a kalandorkodásból, hát némi „protekciónal” megvette a 43,50 Ft-os literes olaj helyett, az 56,- Ft-os fél literes természetes úton sajtolt nyers napraforgóolajat, melyet a gyomaendrődi Mg. Tsz. produkált.

Azt hittem vége a kálváriának. Nem így történt. Felnyitáskor elment a kedvem a főzéstől, majd a családomnak tálatáskor az evéstől. Igyekeztem elfelejteni ezt a hétvégét. Nem engedték, a sajtó elmagyarázta, hogy igaz ugyan erre felé, hogy baj van az olaj ellátással, de ez „nekünk” nagyon jó(?).

Elhatárolok magam mindenféle gyanús többesszámoktól! Nekem nem jó. Mint hátrányos helyzetű magyar vásárló kijelentem, hogy nem vagyok hajlandó a kosaram helyett hétvégénként az egész magyar gazdaság problémáit az összes egérütjével együtt a vállamra venni.

TE.

A SIVATAGI NEMZEDÉK

Társadalmunk fejlődése nem fukarkodik a történelmi párhuzamosságokban. Nem csupán a damaszkuszi út sűrű forgalmáról van szó, amelyen azok nem lehetők meg, akik korábban is – nonkonformistákként – óvtak a nézetük szerint helytelen úttól, de leszavazták vagy elnémították őket azok, akik most azon tülekednek, hogy ki mondta meg hamarabb, ki volt mindig is reformista. A nonkonformisták, mint mindig, most is a háttérbe szorulnak. Azonban vannak valóban tevételeg reformerek is, nemcsak opportunisták. Sorsuk azonban minden történelmi tapasztalat szerint meg van pecsételve.

Amikor Egyiptomból jövet Mózes negyven évet bolyongott Szináj sivatagában, amíg elért az akkori Kánaánba, megvolt rá az oka. Mózes ugyanis ismerte az utat. A negyven éves bolyongás szándékos volt. Nem csupán, és nem is elsősorban a nép összekovácsolása volt a célja. Meg akarta várni, amíg a rabszolgaságot ismerő, annak magát alávető, benne nevelkedett emberek generációja kialakul és a szolgasors ismeretétől mentes nemzedék lép a Szentföldre. A honfoga-

lást így a bolyongás során szabad sorban született, edzett sivatagi nemzedék hajtotta végre. Mózes is osztotta nemzedéke sorsát: a cél előtt Józsuának adta át a vezerséget.

Nekünk nincs negyven évünk. Nem lehet kivárni, amíg a reformokat elindító személyek, akiket terhel a szolgasors, természetes úton kiválnak. Nekik egyéni tragédiájuk, hogy erőfeszítéseiket, tettüket a cseperedő sivatagi nemzedék nem fogja megfelelően értékelni. Bármilyen tragikusan is hangzik, történelmi sorsuk az aggkőri kikötmény – még ha fiatalok is. A sivatagi nemzedékre vár, hogy elválassza az opportunistát a valódi reformertől, hogy a haza szolgálatába állítsa a nonkonformizmusi tapasztalattal félreállókat, akik zömében hatalmas intellektuális potenciállal bírnak és memek, hogy a történelmi tapasztalatok ellenére helyet és szerepet találjanak Mózesnek és szellemi generációjának. Ez nyugodt körülmények között is hatalmas feladat lenne, hát még gazdasági gondjaink háttérével. Mégis. Eredményes boldogulásunk egyik záloga ez, amelyről minden történelmietlenség ellenére nem szabad lemondanunk.

Litos

A Frankfurter Allgemeine Zeitung vezércikkében „Saját maga ura” címmel Georg Paul Hefty írja, hogy a legjobb magyar hagyomány az elnyomó idegen uralom elleni merész felkelés kockáztatása, és a véres megtorlás ellenére – akár évtizedekkel később is –, de még mindig bátran és megingathatatlanul győztes. A Magyar Köztársaság kikiáltása egyenértékű a második világháború utáni első köztársaság proklamálásával és az 1867-es magyar-osztrák kiegyezéssel. Az új államnév és a megújított alkotmány nem kevesebbet jelent, mint az egypárturalom és a Szovjetunió belpolitikai befolyásának végét. Csak hétfő óta van igazán alapja a reformok visszafordíthatatlanságáról szóló elhamarkodott szövegszédnek.

A magyar nép egy döntő lépéssel közelebb került céljához, hogy igazságos, társadalmilag és gazdaságilag igazságos, saját maga és nem más által kormányzott országban éljen. A történelem sohasem kimélte a magyarokat, de nem is hagyta sohasem legyőzni magukat. Ez a mottó vezérli őket: „Gyáva embernek nincs hazája.” Hétfőn nagy rizikóval vállalták, mivel népiük hagyományaihoz éppúgy hozzátartozik, hogy idegen hatalmak gonosz játékokat űznek velük.

Ugyancsak a Frankfurter Allgemeine Zeitung, (Georg Paul Hefty) a köztársaság kikiáltása alkalmából közölt Szűrös Mátyás-portréban emlé-

Külföldi lapokból

keztet rá, hogy moszkvai nagykövetségéből visszatérve 1982-ben kezdett el a frissen kinevezett KB külügyi titkár Szovjetunió szövetségeseinek jogos önállóságáról beszélni. Ma már kuriózumnak tűnik, hogy a kelet-berlini Neues Deutschland 1984 áprilisában a magyar kormánylapból átvett egy Szűrös-interjút „Közös célok, nemzeti érdekek” címmel, és az NDK-vezetés mindig ezt a Szűrös-idezetet hozta fel, amikor Moszkvától való távolságtartását akarta igazolni. Annál nagyobb lehetett a csalódás, amikor a Honecker-legénység észrevette, hogy Szűrös volt az egyik főfelelős a „tördőfésért”, azaz az NDK-sok Magyarországon keresztüli szabad kiutazásért.

A Die Presse „Hangfogó Nyersnek” című cikke Nyers Rezső vereségként és a reformerek győzelmeként értékeli a párttörvény megszavazását a Parlamentben, ahol nagy többség ellenezte az MSZP kongresszusi határozatát a pártalapszervek munkahelyeken maradásáról.

A szintén bécsi Die Presse szerint a szocialista pártát átkeresztelt kom-

munisták felé tett megbékélő gesztussal fejeződött be az MDF „majdnem pártkongresszusa”. A reformkommunisták kétségtelenül hozzájárultak az egypártállam leépítéséhez, ezért az MDF kész velük koalícióra, amennyiben elég erősen kerül ki az első szabad választásokból.

Antall József MDF-elnök bizakodó e tekintetben: sem opportunisták, sem kollaboránsok nem vagyunk, de fantazmák áldozatai sem. Felelősséggel és toleranciával fogjuk feladatunkat teljesíteni, mondta utóbeszédében. A Fórum nem törekszik az MSZP-vel való koalícióra, de nem is zárkózik el előle a nemzeti érdekekkel való tekintettel.

A lap (Die Presse) Keleti Panoráma rovatában Fényi Tibor „Egy reformkommunista búcsúja” című cikkében azt írja, hogy Biró Zoltán, volt reformkommunista azért mondott le az MDF elnökségéről, mert az MDF nem támogatja Pozsgay Imre köztársaságielnök-jelöltségét. Habár megérti, hogy a mozgalom ezzel is be akar mutatkozni a nyilvánosságban, szerinte a Fórumnak inkább a parlamenti választásokra kellene koncentrálnia és a kormányzati munkára felkészülnie. Ezzel indirekt módon azokat a bírálatokat támasztja alá, melyek szerint a legnagyobb ellenzéki szervezet mögött tömegeket, de benne kevés szakértőt látni.

– V. P. –

Engesztelő harangszó

Remegő gyertyalángok – ezzel a képpel fejeződik be Sára Sándor „Csonka Bereg” című megrázó dokumentumfilmje. Kimondva azt is, hogy az elsiratás és az eltemetés ősi kultúrája azon a tájon napjainkig sem lehetett teljes: a szovjet csapatok által munkatáborokba hurcolt férfiakat a legutóbbi időkig sem lehetett méltó módon meggyászolni és elsírni. A tragédia nem korlátozódott Beregre, osztozott benne Kárpátalja, s a mai Kelet-Szlovákia egy vékony sávjának magyar férfitársai is. Az utóbbiak megpróbáltatásairól jószerivel még nem szólt sem a szlovákiai – ez egy darabig nem is fog –, sem a magyarországi történetírás, de mint minden elhallgatott és elhazudott történelmi tény, ez is csak arra lesz jó, hogy titkossága megszűntével sokkolja a közvéleményt.

Viszonylag kevesebb a helyzet a keletebbre eső tartományban. A szabadabb lélegzetű időknek köszönhetően a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kezdeményezésére Kárpátalján az idén először emlékezhettek meg túlélők és utódok az 1944 őszi bekövetkezett tragédiáról. November 26-án Kárpátalja magyar falvaiban déli egy órákor megkondulnak a harangok, hogy emlékeztessenek a negyvenöt évvel ezelőtti drámára, s a magyarság végre szabadon kimondható gyászára. Lehetőség szerint a falvak temetőiben, vagy templomkertjeiben kopjafákat, emlékműveket kívánnak állítani a szovjet munkatáborokba hurcolt vélen áldozatoknak.

Amint arról már a Dátumban beszámoltunk, a tragikus eseményről Kárpátalja magyar lakossága emlékkonferenciával kíván megemlékezni. Híradásunkban az emlékkonferencia időpontjaként november 25-ét jelöltük meg. Újabb értesülések szerint – Zselicki József MKKSZ választmányi tag közlése szerint – a konferenciát változtatlan helyszínén, Beregszászban, november 18–19-én rendezik meg.

Tóth István

Mundérban drága, civilben bajos

Vietnam gondjai a leszerelt katonákkal

Vietnam huszonhatezer katonáját kivonta Kambodzából. És bár a kínaiak erősen állítják, hogy még mindig elég marad belőlük a khmerek országában (állítólag azokat hagyják ott, akik már beszélnek a khmer nyelvet), kétségtelen tény, hogy sok ezren térnek haza a dzsungelborította szomszédságból. Ezek túlnyomó részét leszerelik, mert Vietnam gazdasági helyzete megköveteli, hogy csínján bánjanak a katonai kiadásokkal. A hazatérő katonák (a „bo doi”, amint vietnami nyelven mondják) civilben is komoly gondot okoznak az ország nemzetgazdaságának.

A hazatérő egységek parancsnokai még szeptember végén érdekes sajtótájékoztatót ismertettek tapasztalataikat és nehézségeiket a külföldi újságírók előtt. – Katonáim számára óriási probléma, hogy valamilyen civil állást találjanak – mondta a Saigonban (ma Ho Si Minh város) megtartott konferencián Nguyen Hun Tinh, a 742. gyalogezred parancsnoka. Az év eleje óta 1500 főnyi egységből kerek ezret szereltek le, ám mindössze kétszáz talált munkát. Ezeket az erdőgazdaságban foglalkoztatják, ahol szállást is kapnak. További 150 ember a leszerelők számára szervezett átképzési programokban vesz részt; aki ilyet elvégzett, állást kap. A nagy többség azonban még kenyérkereset nélkül van, és csak hozzátartozói támogatásából élhet.

Hogy a 742. ezred volt katonái nem

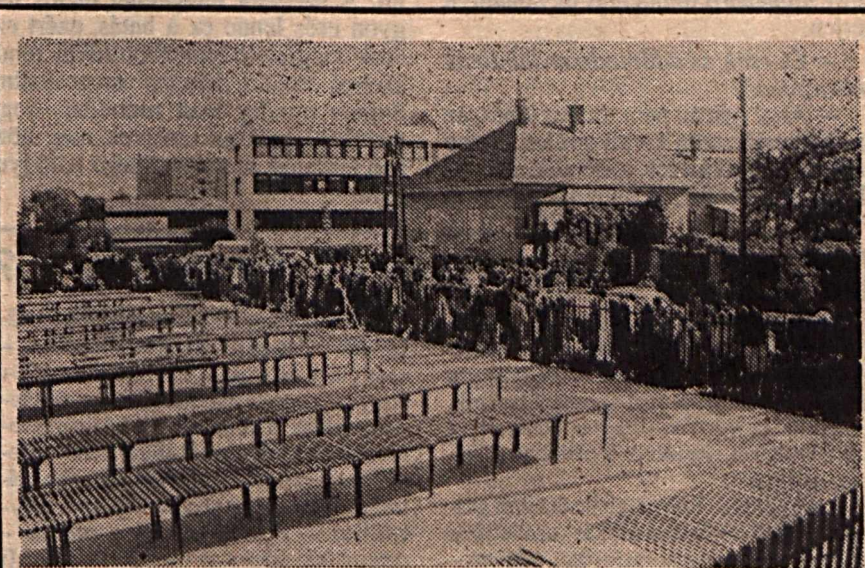
egymaguk vannak ilyen helyzetben, az kiderül abból a felmérésből, amelyet a vietnami KISZ saigoni szervezete még az év elején végzett el és amelynek az eredményeit a vietnami hadsereg lapja márciusban ismertette. Eszerint a leszereltek csupán 35 százaléka talál tartós állást, míg a többségnek nincs kilátása az elhelyezkedésre és családjá nyakán kénytelen élni. Pedig – és ez is kiderült a felmérésből – a fiatal obsitosokból igazán nem hiányzik a munkakedv, és szívesen vennék részt átképző tanfolyamokon is. Csak hogy a legtöbbször akadályokba ütköznek: a bürokrácia, a gazdasági helyzet okozza ezeket. Ottani szakemberek becslése szerint Vietnam 32 milliónyi kereskedőképes lakosának ötödrésze munkanélküli. Ez több mint hatmilliót jelent!

A vietnami kormány egy idő óta nozogatja a gazdaság irányítóit, hogy ha munkaerőt kívánnak felvenni, adjanak elsőbbséget a leszerelőknek. Nincs sok foganatja. Az 1986-ban megindult gazdasági liberalizálás arra kényszeríti a vállalatok vezetőit, hogy a piacgazdaság szempontjai szerint döntsenek.

A versenyképesség pedig azt kívánja meg tőlük, hogy lehetőleg szakképzett embereket foglalkoztassanak. A legtöbb leszerelt katonának viszont csak alapfokú az iskolai végzettsége, és a kambodzsai szolgálat szigorú viszonyai között nemigen fejlődhetek ki bennük azok a képességek, amelyekre a vietnami gazdaságban ma

szükség van. Így hát – amint a hadsereg lapja kénytelen józanul megállapítani – nemhogy előnyben részesítenék a leszerelöket, de inkább óvakodnak tőlük. A munkaerőpiac ilyen alakulása országszerte érezteti a hatását. A saigoni KISZ köreiből származó értesülések szerint az utóbbi időben gyorsan nőtt a bűnözés a fiatalok körében. Tolvajok, csempészek, szervezett gengszterbandák tagjai, kábítószer- és leánykereskedők mind nagyobb számban kerülnek ki a leszerelt katonák közül.

– 6

Lengyel piac Szombathelyen

fotó: – kapfinger –

Nem az adó sok...

Az Országgyűlés múlt heti ülésén ítéletet mondott két évvel ezelőti önmagáról, de ennek csak Kupa Mihály látta kárát. A képviselők rajta töltötték ki haragjukat az adórendszerrel kapcsolatban. Persze, ettől még nem lesznek alacsonyabbak a kulcsok, legföljebb a LÁSZ elnökhelyettesi székébe más kerül. Az itt következő interjú az ülés előtti napokban készült, így csak az adórendszerrel kapcsolatban.

– Két évvel ezelőtt azt ígérték nekünk, hogy az adórendszer láthatóvá teszi a gazdasági folyamatokat, kiderül mennyire nyereséges egy-egy vállalat, mennyit ér egy dolgozó, a települések saját bevételeiből gazdálkodhatnak, csökkenne az állam újraelosztó szerepe – lehetne sorolni tovább. Ugyanakkor sokan az adórendszerrel teszik felelőssé minden bajunkért, rajta kérik számon a növekvő szegénységet, a veszteséges vállalatokat.

– Az adórendszernek nincsenek ilyen jelentős hatásai – ahogy sokan elvárják tőle – se pro, se kontra. Egy-két dologban mégis segített, így szétfeszítette a hagyományos bérrendszert, annak ellenére, hogy a bérreform nem következett be. Én úgy látom, a piaci szektorban széthúzódtak a bérek, bár ez nem jelenti azt, hogy mindig a legjobbak kapják a legtöbbet, mert a teljesítmény és a bér igazán még nem kapcsolódott egymáshoz. Azt nem mondanám, hogy a jövedelmek láthatóvá váltak, de a demokratizálódási folyamattal kialakuló társadalmi kontrol talán megoldja ezt is.

– Az adórendszernek igen jelentős szerepe volt abban, hogy nyílt vita indult az országban, hogy az emberek felismerték mennyit érnek vagy mennyit nem érnek az állam mércéje szerint. A jogállamisághoz vezető úton azzal tettük meg az első lépést, hogy feltételeztük az állampolgárok becsületességét – bár ezt az emberek gyakorlatban még nem mindig érzékelik – itt mindig a hatóságnak kell bizonyítani és nem fordítva. Sajnos a rengeteg kedvezmény irreálissá teszi, hogy ugyanaz a tőke mindenki kezében azonos értéket képviseljen vagy egy munkacsoport mindenütt ugyanannyit érjen.

– Ez csak az adórendszer hibáinak köszönhető?

– Ahol igazán nem történt lépés, az az adórendszeren kívüli terület, illetve néhol látszatlépések történtek. Mondhatnám a lakást, a nyugdíjat vagy a

Kupa Mihály mérleget készít

társadalombiztosítást. Az ezekben rejlő rettenetes anomáliákat nem lehet az adórendszerrel kezelni, ezért a társadalom úgy érzi, hogy itt többes jövedelemelosztás működik illetve többes terhelés.

– Jó példa erre a vállalkozók helyzete, akik a TB járulékot állami elvonásnak tekintik.

– Minden normális vállalkozó abban gondolkodik, hogy van ráfordítása és bevétele. A TB járulékot ugyanúgy a ráfordításokhoz sorolja, mint az anyagot vagy az adót. Ráadásul egy nagyon magas elvonásért kap egy közismert színvonalú egészségügyi ellátást és egy plafonos nyugdíjat, amíg a bérből és fizetésből élőknek nincs ilyen felső határ. A nyugdíjreformról évek óta azt mondják, hogy ha most elkezdődne, akkor öt év múlva lenne működésképes, de a mostot soha nem akarják elkezdni.

– Lehet hogy sok a baj máshol is, de az emberek mégis az adót szidják legjobban.

– Azért, mert ez a látható, kézzelfogható ellenség. Igaz, az adórendszernek is van egy csomó hibája, valóban nem igazságos, valóban az egész rendszer – hogyis mondjam – a gazdagoknak kedvez.

– Sokan például azt tartanák jónak, ha megadóztatnák a magas nyugdíjakat, bár akkor a nyugdíjjárulékok más-képp kellene levonni.

– Én azt tartanám tisztességesnek, hogy meghatározott szintig adómentes, de felette fizetni kellene. Valószínűleg a magas nyugdíjjal rendelkezőknek nem tetszene ez az ötlet, de a mai helyzet társadalmilag abszolút igazságtalan.

– Egyaránt terhes szegénynek, gazdagnak az áfa magas felső kulcsa. Ezt Önök is soknak tartják, mégsem változott.

– Ahhoz, hogy a 25 százalékos felső szintet csökkenteni lehessen – mondjuk 18 százalékra – 4-6 százalékos kulcsot kellene alkalmazni a jelenlegi nullakulcsos kategóriában. Mi megpróbálkoztunk ezzel júniusban, de a képviselők zöme nem fogadta el, mert erősen érintené az életszínvonalat. A szegény rétegeknél biztos nagyon erős lenne ez a hatás, ezért ezt csak megfelelő szociálpolitikai rendszerrel együtt lehetne megcsinálni. Sajnos mindig csak mondjuk, hogy védőháló kell, az emberek meg közben hullanak ki a nem létező háló lyukai.

– Meddig lehet halasztani egy ilyen döntést?

– Nem tudjuk elkerülni, mert az európai közösség 92-től a forgalmi adókat biztosan harmonizálja, hisz közös piac lesz. Mi pedig arra a piacra rá vagyunk szorulva, ezért ezt nem hagyhatjuk figyelmen kívül. Ide egy előrelátó program kell. Már most meg kellene mondani, hogy mit lépünk 91-ben, de addigra már működni kellene a megfelelő szociálpolitikának is.

– Kin múlik ez? A kormány alkalmatlan ennek elvégzésére?

– A mai helyzetben valószínűleg ilyen nem tud felvállalni. Egyszerűen az idő rövidsége miatt. Én tisztességesnek tartom Németh Mikósnak azt az ígéretét, hogy 3-4 évre előretekint a várható feladatokra, és majd az új kormány oldja meg a problémákat, ha elfogadja ezt a mostani előretéket. Ez nem visszahagyása a problémáknak, inkább segítség, mert nem korlátozza az utódokat. Ezt meg lehetett volna csinálni már a Grósz-kormány idején is.

– Akkor miért nem csinálták?

– Mert akkor mindenki politizált. A Grósz többször deklarálta, hogy ő nem gazdasági szakember, nem is foglalkozott ezekkel a kérdésekkel nagyon, de mások sem, mert ők is politizáltak.

– Mostanában sokat beszélnek az önkormányzatokról, az önkormányzati tulajdonról, a jövő évtől az SZJA valóban helyben marad, de mennyi esélyt lát arra, hogy a valódi helyi adók megjelenjenek a központi mellett? Persze nem a tehóra gondolok.

– Amennyire én ismerem az államigazgatást, ez nem nagyon fér bele a mai gondolkodásba. Én híve lennék annak, hogy az önkormányzat a saját valós bevételek alapján gazdálkodjon, ezzel hatással legyen az ott élő közösségre. Azonban egy centrális felépítésű és centrális gondolkodású államigazgatás – vagy bürokrácia – ezt nehezen fogadná be. Ha mi úgy hozzuk létre az önkormányzatokat, hogy nem teremtjük meg hozzá a valós gazdasági és tulajdoni alapokat, akkor az nagyon fals dolog lesz. Pedig az önkormányzat azért is fontos lenne, mert a már meglévő, a jövőben felerősödő szociális és foglalkoztatási egyenlőtlenségekből kialakult eltérő pozíciókat egy kis közösség jobban tudja kezelni, mintha azt egy központból dirigálják.

Győrffy Árpád

Mozi helyzet „Kanizsán”

A Zala megyei Moziüzemi Vállalat 1984-ben városi filmcentrummá nyilvánította Nagykanizsán a 442 férőhelyes Béke mozi.

Hozzá szorosan kapcsolódik a 604 férőhelyes kertmozi és a 80 ülőhellyel rendelkező stúdió-mozi; a 238 nézőterű kiskanizsai Szabadság mozi; a Gábor és Dózsa laktanák vetítőhelyei; a bajcsai és mikósfai mozik és a 434 személy befogadására képes zalakarosi kertmozi élére. A nem hivatalos adatok szerint az átlagos kihasználtság a Béke moziban 40, a stúdió moziban 30, a kertmoziban 25, Bajcsán 35, a zalakarosi kertmoziban pedig 50 százalékos.

Különfejezetet érdemel a kiskanizsai Szabadság mozi, amelyben közel két éve szünetel a filmek vetítése, ugyanis az épület leromlott állaga veszélyessé tette a nyitvatartást. Azóta a mozi helyiségeit a Kanizsa Bútorgyár bérlte, bútor- és egyéb anyagok raktározása céljából.

Mivel vállalatunknak – főleg a mérsékelt érdeklődés miatt – nincs szándékában felújítani az épületet, központunk kétmillió forint összegű eladási árértéket ajánlatot tett a városi tanácsnak, a helyi tsz-ek illetve a Mórész Sportegyesületnek az átvételre, sportedzőterem céljára, – javasolta azt is, hogy a Mórész Zsigmond Művelődési Ház nagytérmet és színpadát filmvetítési célra igénybe vennék. Az elképzelésből eddig nem lett semmi, ugyanis a tanács és az Alkotmány Mg. Tsz. vezetői anyagi nehézségekre hivatkozva elálltak a vételtől; Vizeki Dezső, a művelődési ház igazgatója pedig a Kanizsa Táncegyüttes hétközben naponként 18-21 óra között tartott próbái miatt és az általános iskolai alsó tagozatos gyermekek vasárnap délelőtti táncpróbái, valamint gépterm elhelyezési nehézségei miatt elzárkózott az egyébként teljes felújítás alatt lévő művelődési házban történő filmvetítésektől – tájékoztatott Horváth Gábor területi üzemvezető hozzátéve, hogy a „sáskák” korábban is jobban kedvelték a belvárosban vetített friss, jobb minőségű és izgalmas filmeket,

kulturáltabb körülmények között, vállalva a be- és visszautazás kisebb plusz költségeit és fáradsáimat.

Az üzemvezetőtől megtudtuk, hogy a vállalat Zalaezerszegen lévő megyei központja már két éve beindította a Béke filmszínház többlépcsős felújítását. Ennek keretében a korábbi 40 fős stúdió-mozi helyiségét modernizálta, 80 néző befogadására bővítette a légkondicionálással látta el. Tervezés alatt van a gyakran fülledt nagytérmet szellőzőrendszerének rekonstrukciója is.

Remélhetőleg a 90-es években megvalósításra kerül a fővárosi KOZTI tervét alapján készülő többfunkciós épületegyüttes melynek részeként kertmozi teljes lefedésre is sor kerül. Szó van a szomszédos Károlyikert megszüntetésével és a felújítás alatt álló városi könyvtár északi oldalán melletti terület igénybevitelével egy kulturális centrum kialakításáról is. Ezekkel a tervezett fejlesztésekkel a város számára is óriási kulturális lehetőségek teremthetnek – fejezte be tájékoztatását a területi üzemvezető.

Tihanyi István

Kontraszelekció avagy dilettantizmus – ?

Egyre többen emelnek szót a tudományos és technikai világ reprezentáns képviselői közül – közöttük eredményes munkásságot felmutató egyetemi tanárok, mérnökök, kutatók – nyíltan követelve a gazdaságban eluralkodott patthelyzet felszámolását.

Azt például, hogy tagadhatalanul gazdaságtalan vállalkozásokat csődéljárás helyett – némely kormányzati szervek – csődtömegükkel együtt egyre gyakrabban egyszerűen a társadalom nyakába zúdítják –

Lehetővé teszik az Árhivatal rossz működési mechanizmusa következtében – amely a piaci árakat csak hírből ismeri – hogy csakis felfelé mutató árhindexeket fogadtassanak el az inflálódo szabadárás forintpiacon a kereslettől és kínálatától teljesen függetlenül. A fűgefalevelet – hozzáteszem jelenlegi szabadár-kepesítői helyzetében – egyedül lévén a piacon – megint az árhivatal nyújtja hozzá. Mi mást tehetne?

A társadalmi feszültségek fő forrása – ez általános felfogás, amit senki sem ké-

pes megcáfolni érdemlegesen –: A bérből és fizetésből élő nagy többség esetében a piac kontrollja nélkül elhamarkodottan bevezetett és nem kialakult „szabadárás” áruértékesítési formák társadalmi demoralizációt idéztek elő s egyben bizonyos vezető körök felkészültségének megkérdőjelezéséhez vezettek –

El kell nyíltan ismerni az akadémikus felismerés jogosultságát, hogy a gazdasági vezetésben nincs helye a kontraszelekciónak ... sem pedig a jó svádájú dilettantizmusnak ...

Hargital István

Egy szó szerint is „eldugott” falu

Csikvádra ne induljunk el vaktában, csak úgy, ha ül autókban megfelelő helyismerettel bíró személy! Ha ilyen nincs, akkor Gyarmaton kérdezzünk meg valakit, de okvetlenül helybéli legyen az illető; különben úgy járunk, mint ama szerencsétlen bolgár turisták, akik a gyarmati főutcán ácsorgó autós rendőrfőrtől érdeklődtek. Útmutatásuk szerint aztán elmentek Pápára, ahonnan elirányították őket Marcaltőre, ahonnan már szinte gyerekjáték volt Malomsokon át eljutniuk Csikvádra. Örömiük csak akkor változott örömmé, amikor megtudták, hogy az útbaigazítást annak a bekötőútnak a torkolatánál kapták, amelyen 2,2 km-t megtéve célhoz érhetnek volna...

E bekötőtűt amúgy a térképen rajta van, csak megtalálni bajos, mert tábla nem jelzi. Ha valaki mégis beautózik vagy begyalogol rajta, az viszont megérkezhet úgy, hogy nem tudja, hol jár, mert a „lakott hely” táblája is hiányzik Csikvádnál határánál...

Igy hát, van is út, meg nincs is. Honnan e fura helyzet, miért jutott az útnak ily mostoha sors? Biz annak már a megépítése is bajos volt. A közlekedési tárca úgy láta, hogy Csikvádnál közüti összeköttetését a külvilággal megfelelően biztosítja a Tét-Szentkút és Malomsok közötti út. Hogy a csikvándiak időnként vonattal is utaznának s a legközelebbi vasútállomásra, Gecse-Gyarmatra csak egy rossz földút vezet? Az már nem volt, aki a fővárosból észrevegye; vasút és közút más-más íróasztalhoz tartozott... Aztán közigazgatásilag is Gyarmathoz csatolták Csikvádnak is akkor a közvetlen eljárást már a hivatalnak is hiányzott. No, nem azért, hogy az állampolgár kényelmesebben bemeheszen a községek közös házára, hanem azért, mert valaki megalkotott – ki tudja már, milyen „bölcs” megfontolásból – egy rendeletet, miszerint hivatali jármű a megyehatárt csak külön engedéllyel lépheti át. A Tét-Szentkúti útvonal lezárult a Veszprém megyei hivatali emberek előtt, így most már a tanács kezdeményezte a gyarmat-csikvándi bekötőtűt megépítését.

El is készült, immár több, mint másfél évtizede a várva várt út. Am csak a maradék tanácsi pénzeket sikerült rá összekaparni s hát olyan is lett: vékonyka, gyöngécseke. A tanács meg is tartotta saját kezelésében s úgy óvja, hogy legszívesebben elrejtene a külvilág elől. Táblát tesz rá, de nem ám útjelzőt, hanem azt, hogy „teherautóval behajtani tilos, kivétel célforgalom”. Így aztán a veszprémi és fővárosi íróasztalok mellett precízen rendezetnek látszik a helyzet. A valóságban viszont hetenként egy-két idegen, ha Csikvádnál felé veti rossz sorsa, tétován kóvályog a gyarmati főutcán, vagy megkerüli a fél világot, míg a téves nehézárművei, pótkocsis teherautói helyismerettel bíró söfőreiknek hála, vígan dübörögnek keresztül naponta többször is a jobb sorsra érdemes keskeny úton.

S rövid úton jön meg a válasz is a hatóságától a csikvándiak útjelző táblákat kérő leveleire: „az úton a forgalom növekedése nem kívánatos, ezért a forgalmi jelzőtáblák kihelyezését nem javasoljuk”.

L. Gy. G.

Ez elment

A hét elején – november 3-án, pénteken írom e sorokat – fegyverek ropogását „visszhangozták” határaink. Méghozzá nem Románia, hanem Csehszlovákia irányából. Grósz Károly, a volt magyar állampárt állítólag november 15-én nyugalomba vonuló főtitkára és Milos Jakes, a csehszlovák kommunisták főtitkára – mint hírlett – együtt vadászott Kassán. Hogy ki és mit lőtt, megmaradt államtitoknak. Grósz Károly kifejezetten tagadta, hogy egyáltalán ott járt, nemhogy lövöldözött volna. Ha a csehszlovák-magyar kapcsolatokat vesszük alapul, utóbb egyre több a mederfalra hányt sörét, mi több, előfordulhat, hogy hamarosan „vízipisztollyal” fogjuk egymást megcélolni. Mindenesetre a Tv-híradó riportérének adott válasz, ha nem is megnyugtatta, de legalább elcsendesítette az északi irányból mindinkább megélénkülő szeleket.

Van azonban egy bökkenő. Magyarországon nem akkor szoktak megijedni az emberek, ha azt kiáltják, hogy kertek alatt a róka, hanem, ha a zörgő harasztól azt állítják, hogy nincs abban semmi. Ebből is kitűnik, mily különös természetű nép vagyunk. Nálunk ugyanis számtalanszor kiderült valakiről, hogy el sem ment, de aztán valamiképp megérkezett, fogadására kivonult az egész protokoll. Valami nem stimmel – mondja erre a két háborút, két forradalmat megélt öreg nagyapó, majd azon kezd el töprengeni, hogy mi volt közben? Elment, megérkezett, teljesen közömbös, a

Nem tudom Önök, hogy vannak az információk gyors áramlásával, engem már kifejezetten zavar ez az iram, annál is inkább, mert látom, hogy közben politikai szenzációkon és botrányhíreken rágódunk, lényeges dolgok tűnnek el a szemünk elől. Egyre jobban úgy érzem magam, mint az az atyafi, aki a vásári forgatagban hamiskártyások közé keveredett és miután mindenéből kifosztották, csak nézni tudta, hogy tűntek el a csalók a sokadalomban.

Valahogy így állok és töprengök az újabbnál újabb hírek hallatán és arra gondolok, hova tűnt a fennen hirdetet egyenlőség és annak kozmetikázott változata az egyenlő lehetőségek korszáka? Hova devalválódott a tisztességtelen haszonzerzésről, kizsákmányolásról alkotott fogalom? Lassan eszembe jut a meggyagos kereskedő esete, aki valamelyik konzervgyártól felvásárolta az ott hulladéknak számító meggyagot, majd némi kezelés után jó haszonnal eladta egy gyógyszergyárnak, ahol a mag fontos alapanyagának bizonyult. Ha jól emlékszem, ezt az üzletembert jogtalan haszonzerzés címen állítólag bíróság elé; börtönbe zárták és elkobozták javait. És eszembe jut dr. Vodiła Barna Borsod-Abaúj-Zemplén megyei képviselő interpellációja, amelyben udvariánan úgy fogalmazott, hogy hozzanak jogszabályt az indokolatlanul magas vezetői jutalmak kifizetése ellen.

Bevallom, már a képviselő felszólalása előtt felkaptam a fejemet a szuper jutalmak hallatán, mert négy, öt, hat és nyolcmillió prémiumokról szóltak a híradások, nem mintha a mil-

hangsúly a közbeni időn van. Különösen felpiszkálja ezeket az öreg nagyapókat, ha valamire, amiről ország-világ seppge, cáfolat jön. Ilyenkor kez-

vadászni...

dődik a töprengés a flaszteren és a kávéházakban, panellakásokban és ódon szükségviskókban, hogy ki, kivel, mikor, hol, miért? És a Jóisten sem fogja tudni meggyőzni ezt az oly sokszor félrevezetett, hazugságok garmadája beleöszült magyar felnőtt lakosságot egy szerény „ugyan, kérem”. Egy „én is most hallom először, valamikor rég rokoni látogatáson fordultam meg azon a tájon...” Különösen ma, amikor a nagyapócskák nem hogy az unokájukat nem tudják álomba ringatni, hisz önmaguk is folyvást riadoznak, nem lehet elintézni pár mondattal, amit mindenki beszél.

Momentán Grósz Károlyról egyszer sem hallottam afféle vadászkalandozat rebesgetni, amilyenek például Czinge Lajosról forognak közszájon. Akadtak szép számmal baklövésői, voltak jelentékeny mellédurrantásai, de tudomásom szerint kifejezetten és célozatosan nem emelt fegyvert senkire, habár való igaz, hogy annál gyakrabban ígérgette. Ennek a vadászmesének azért sem adok hitelt, mert Grósz Károly a szóba jöhető napok egyikén névre szóló meghívótja volt az MSZP-től is inkább balszélen elhelyezkedő MSZMP Láng Gépgyári nagyaktíva ülésének. El nem tudom képzelni, hogy az elnöki páholy helyett a kényelmetlen és kemény va-

dászesen kucorgott volna csendben, méla lesben, Milos Jakes főtitkár társaságában. Ez még az én számomra is félelmetes, mert nem a nagyapám mesélte, hanem olvastam valahol, hogy egyszer volt, hol nem volt, úgy Paks szélességében egy vadászkastély. Nem volt az valami fényes turistaparadicsom, látványnak sem igazi, de azért két miniszter, egy magyar és egy külföldi, nem cseh és nem román, abban találkozott. Hogy, hogy nem, mikor a találkozó véget ért, az egészszről kiderült, hogy ott valami rettenetes, országot-világot rengető „árulás” történt, minekutána illa berek, nádak, erek, a szereplők úgy eltűntek, mint kik soha nem voltak, és velük együtt a kastélyt, mint valami díszletet a színpadon, szélsébesen széjjel szedték.

Ha e rémtörténethez mérem mindazt, ami mostanság kelt számyra a két pártember találkozásáról – igaz, mint kiderült, egyikük már csak magánemberként kerülhet szóba –, akkor a fantáziám felkorbácsolódik és azt kell képzeljem, hátha nem is csak egy ártatlan hét végi időtöltésről volt ott szó. Álljon távol tőlem, hogy egy „érkezésbe” erőszakkal belegyömöszöljem a közben-t, vagy ami nem létezett, de hát szóljon mentségemre, hogy közeledem a nagymamák felé és gyűjtögetem a nagyapámtól hallott meséket, amelyeket majd én mesélek tovább a kisunokámnak: „Ez elment vadászni, az meglőtte, a harmadik elvitte, a negyedik megette...” Gyerekek, ágyban vagytok már? Mert csakis a felnőtteknek áruolom el, hogy minden vadászat véres. S nem mindig azé a zsákmány, aki lőtte. Persze, ez volna a kisebb baj.

Pál Zsuzsa

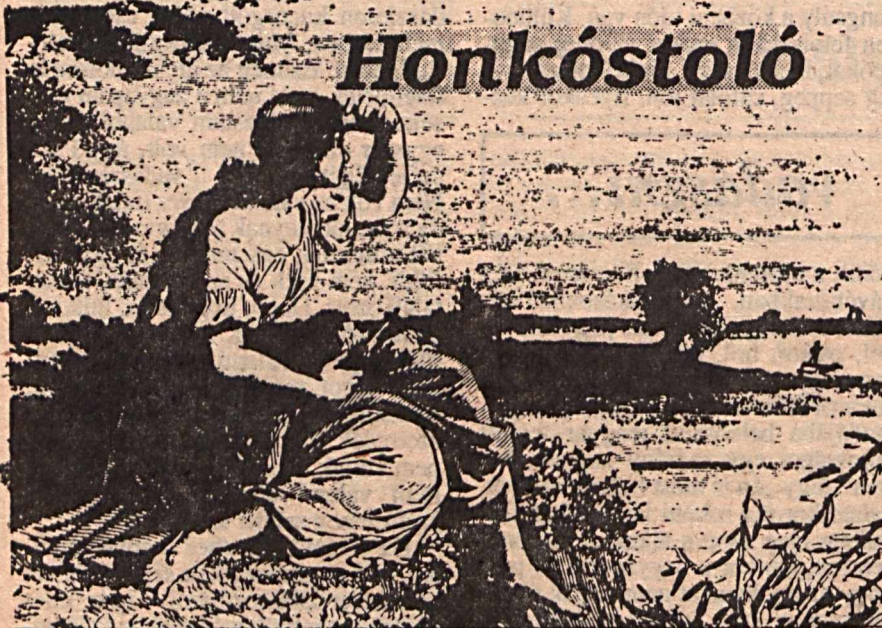
Amíg folyik a reform...

liós, félmillió és több száz ezres prémiumok elhanyagolhatók volnának ott, ahol nincs pénz fejlesztésre, kultúrára, egészségügyre, nyugdíjak rendezésére és hadd ne soroljam. Talán elnézik, hogy rágódok rajta, mint öreg komondor a talált csonton, de bárhonnán nézem is a dolgot az ország és lakosságának túlnyomó többsége válságba került, miközben egy vezető elit meggazdagodott. Természetesen a jogszabályok biztosította keretek között. Az egészenk mindössze az a szépséghibája, hogy a méltatlanul felvett jutalmakat, némi sminkelés ellenére is indokolatlanul magasnak kell nevezni. És ez ugye micsoda különbség? Hogy nem pirul bele a Corpus Juris. Ha ismereteim nem csalnak, régebben az ilyen pénzügyi manővereket panamázásnak nevezték. Dr. Vodiła Barna javaslatára az államtitkárnak mindössze annyi volt a megjegyzése, hogy rossz a jogszabály, amit majd felül kell vizsgálni. A magyarizatot a parlament nagy többséggel elfogadta. Arról sajnos nem szólt a híradás, hogy ennek a lehetetlen állapotnak azonnal véget kellene vetni, vagy az úgymond indokolatlanul magas jutalmak indokolatlan részét vissza kellene fizetni. Ilyen gorbomba megoldást esetleg egy gépkocsivezetővel szemben szabad csak alkalmazni, aki tesz az indokolatlanul fékez vagy elveszt egy csavarhúzó. Érthetetlen vagy nagyon is érthető ez a szembehúzó szemlélet,

mert amíg a honatyák elbifelődnek, elvitatkoznak az ügyrendi viták felett, még ki lehet vetni a hálót a zavaros vízre, és majd, ha eljön a jogszabálymódosítás ideje, lehet egy kicsit méltatlankodni vagy keseregni. Feltéhetően addigra eltűnik jogrendünk minden tisztességtelen haszonzerzésre vonatkozó passzus és akkor lehet keresgetni, hogy honnan jöttek össze a mesés vagyonok, az oly sokak által rebesgetett külföldi bankbetétek. Miután már ki tudja hányadszor változott a devizajogszabály – legújabb hírek szerint – két hét alatt hárommilliárd értékű valuta gyűlt össze. És mivel folyik a reform, nem illik megkérdezni, hogy honnan. Egyébként is, nem gond ma már a munka nélkül szerzett jövedelem. Mire a számvetészek nagy keservesen talpra áll és megteszi első lépéseit, a számonkérés ösvényét felveri a gyom. Egyedül a bérből és fizetésből élők nézhetik meredt tekintettel az átfestett cégtáblákat. Őrülhetnek, ha megmaradhatnak munkájuk mellett. Estleg elmehetnek panasza a SZOT-hoz. Ha egy kis szerencsésük lesz, igazat is adnak nekik. Aztán visszaállhatnak a munkapad mellé és munkában eltöltött tizedik óra után elgondolkodhatnak a reformok eredményein; ha csak a honatyák nem ébrednek felelősségük tudatára és nem ragadják meg a kezdeményezés lehetőségeit, amíg folyik a reform.

– Balázs –

Honkóstoló

Békéscsaba

Újrakezdés bundabotrány után...

A tanácselnöknek nincs lelkiismeret-furdalása

Egészen új arc az elnöki székben. Ma-zán Mátyást szeptember 20-án választották meg a városi tanács elnökévé, úgy, hogy 1971 óta tanácstagként vett részt a testület munkájában. Történelem szakos középiskolai tanár lévén, nemcsak az államigazgatás napi teendőiről faggattuk.

– Minden megyének megvoltak a botrányai. Csongrádban az ejtőernyősök, Bács-Kiskunban a telekügyek, Hajdú-Biharban a libázás zaklatta a közvéleményt, nálunk Békésben a bundázásba buktak bele a helyi vezetők. Mindenek fölé helyezték a futball ügyét és mert errefelé nem szponzorálták nagyüzemek, a tanács költségvetéséből csipkedtek, később már lopkodtak mind nagyobb részt. Eközben nem vették észre, hogy szökik az értelmiség, fogya a megye lakossága és Békéscsaba arculata úgy alakul, ahogy... Tipikusnak mondható a sportcsarnok építése, ami 280 millió forintjába és kilenc évbe került a városnak, akkor, amikor még iskolák működnek tornaterem nélkül.

– Ön még az MSZMP tagjaként lépett ebbe a tisztségbe, vajon milyen hozománnyal és lelkiismerettel látott munkához?

– Nyugodt szívvel mondhatom, hogy a közéleti szerepléseimben a kisebbségi véleményt képviseltem, mindig a pálya szélén voltam, amikor az úgymond nagy koncepciót megkérdőjelező más elképzelés került szóba.

– Október 23-át az ellenzékkel közösen, a tanács inspirálására ünnepelték Békéscsabán. Ez azt jelenti, súrlódásmentes az együttműködés?

– A megválasztásom után elrugaszkodott a valóságtól az ellenzék egy része, felszólították az egész testületet és az apparátust, hogy mondjon le. Az új helyhatósági választások előtt ez nem fogadható el, ráadásul ha az ország a parlamentet legitimnek tartja, helyben sem kérdőjelezhető meg a jelenlegi önkormányzat. A FIDESZ helyi szervezete egyébként a mai napig nem tartja legitimnek a tanácsot. Ennek el-

lenére a pártokkal, szervezetekkel közösen emlékeztünk meg október 23-án, a tanács nem állt félre, nem adta albérltetbe az ünnepet, hanem koordinátora volt.

– Történelemtanárként, MSZMP-tagként nincs lelkiismeret-furdalása a közelmúlt értékelésével kapcsolatban?

– Mindig tartózkodtam a hivatalos kifejezéstől. Diákjaim előtt is októberi eseménynek, vagy viharnak említettem. Első éves egyetemistaként éltem át ezeket a napokat, hónapokat. Nézz meg a naptáramat, állandóan itt tartom ezt a Kossuth-címert. De nem vagyok hős, ha tanárként ragaszkodtam volna 56-hoz, tanár sem maradhattam volna, nemhogy tanácselnök.

– Milyennek ítéli meg a város szellemiségét, az anyagi gyarapodást is befolyásoló milliőt?

– A technokrata szemlélet uralkodott el nálunk. Ez az egész gazdaságra, építészeti megoldásokra is rányomta bélyegét, elég csak a főutcán végigmenni. A forint és négyzetméter mindennél fontosabb mérce volt. Az egészséges vállalkozókedv, a merkantil szellem, az 1718-as újratelepítéstől kezdve a legújabb időkig jellemezte a várost, az elmúlt évtizedekben aztán az országos irányítás feltétlen kiszolgálás, leképezése adta a programot. A hagyományos textil-, bútort-, élelmiszer-, nyomdaiparnak nyomai maradtak, bár a történelmi várost magot viszonylag épen megőriztük.

– Ezt a jóval gazdagabb hagyományú Gyulával szokták hasonlítani, ami felesleges. De a másik szemszögből bizonyára méltatlan előnynek tartották, hogy az általános gyakorlat szerint több jut a megyeszékhelynek, mint az egyszerű városoknak.

– Itt nem ez történt. Gyula a sértett nővér szerepében tetszeleg, aki nem ment férjhez, de ugyanannyit szeretne, mint a nagycsaládos húga. A példa sántít, de ez a lényeg. Könnyű megmaradni lokálpatriótának ott, ahol nem tízezrekben mérik a betelepültek számát. Békéscsaba lélekszáma ma hetvenezer.

Néppárti gondolat a kisközvidéken

Békés közismerten kisközvidék. A megyében ezért kezdte viszonylag későn, július közepén a Magyar Néppárt a szervezetépítést. Több kérdésben is állást foglaltak, hallatták hangjukat a közelmúltban. Balla Pál a megyei szervezet elnöke elmondta, hogy tíz helyen működik a csoportjuk, nem szándékoznak a jövőben sem tömegpárttá növekedni. A koalíciós időkben 19 százalékot értek el a kisközvidék és a szociáldemokraták mögött, 90 ezer körüli szavazatszámot szereztek. Ezzel elégedettek lennének ma is. Elsősorban a szimpatizálók körét szeretnék gyarapítani.

A pártvezető termelészövetkezeti elnököt ezúttal nem a földkérdésről, az önkormányzatok átfarmálásáról kérdeztük, hanem a közelmúltban elkészült oktatási programjukról. A szervezet együttműködését ajánlotta fel a megyei tanács kezdeményezésére alakított Oktatási Reformbizottság mun-

kájához. Az általános válság okaként a műveltlenséget, az erkölcsi válságot jelölték meg, ezzel is kiemelve az új oktatási, közművelődési koncepció szükségességét.

Sarkalatos pont, hogy az iskolákban semmilyen párt, politikai szervezet nem kívánatos. A falvakba, tanya-központokba vissza kívánják állítani az alsófokú képzést tízéves korig. Hasonlóképpen nagy tömegeket érintene a szakmunkásképzés reformja, itt az elméleti oktatás, a tanmenet módosítása, a képzési idő szakmánkénti megváltoztatása a néppártiak elképzelése. Eszmetan néven új tárgy bevezetését sürgetik, az még egyelőre kiforratlan, hogy melyik iskolatípusban. Radikális és a felettes hatóságoknak feltehetően nem túl szimpatikus célkitűzésük, hogy az iskolákra ráakodott szervezeteket, a minisztérium csápjaitól kezdve a GAMESZ-okig felszámolják, drasztikusan leépítsék.

Balról a 2500 lelket befogadó evangélikus nagytemplom

Látvány a sétálóutcából

Inkább hátrány a megyei státus

A lokálpatrióták úgy mondják, hogy Békéscsaba önhibájából lett hátrányos helyzetű. Nem történelmi megyeszékhely, az 1950-es államigazgatási átszervezés emelte az állandó rivális, a történelmi múltjára méltán büszke Gyula fölé. Amíg mások a pénzekért álltak sorba, addig a békési központban öntudatosan a „majd mi megmutatjuk” álláspontjára helyezkedtek. Ez az etikai-lag nem kifogásolható magatartás belső tartást adhatott volna, de a településhez való ragaszkodást gyengítette a megyeszékhelyi státus. A városból megyeivé lett a múzeum, a kultúrház és az országban példa nélkül a színház is. Talán ezért is nevezik éppen az itt lakók Janus-arcúnak a várost.

Az óriás evangélikus templom

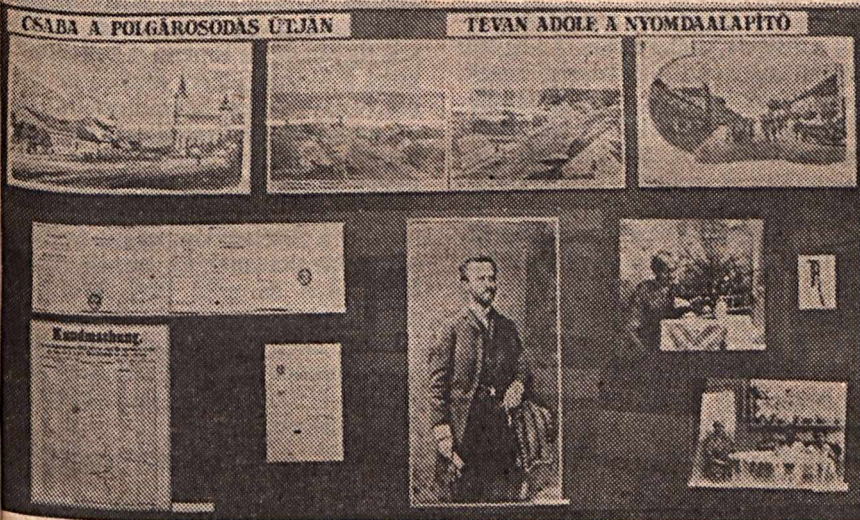
Békéscsaba címerét azon ritkaságok között emlegették, amelyek az ősi szimbólumhoz kötődtek és a heraldika szabályait sem rúgták fel. Az utcanevek változtatására igény még nem jelentkezett, de a városvezetés nem zárkózik el ettől. A zombékos, szikes területet, az egykori Kistabánt például Ságvári utcára keresztelték és az Erzsébet-helynek nevezett régi szőlőhegyet sem hívja másként a köznyelv, mint Jamina. A szlovák elnevezés a valamikori meghatározó, nagyszámú nemzetiségre utal. Ma tájház és elvétve fennmaradt építészeti emlékek őrzik a több, mint kétszáz éve betelepített szlovákok múltját. A jövő nem kétséges, mára szinte teljesen asszimilálódtak.

És persze az evangélikus nagytemplom emlékeztet a főterren, amelyiket 1824-ben emeltek az ország legnagyobb evangélikus gyülekezete számára. Barokk és copf stílusával, a vele szemben álló korábbi keletkezésű kistemplommal és az alig ötven méterre megtalálható katolikus templommal, amely a szegedi dóm mása, uralja a főteret.

A korzón

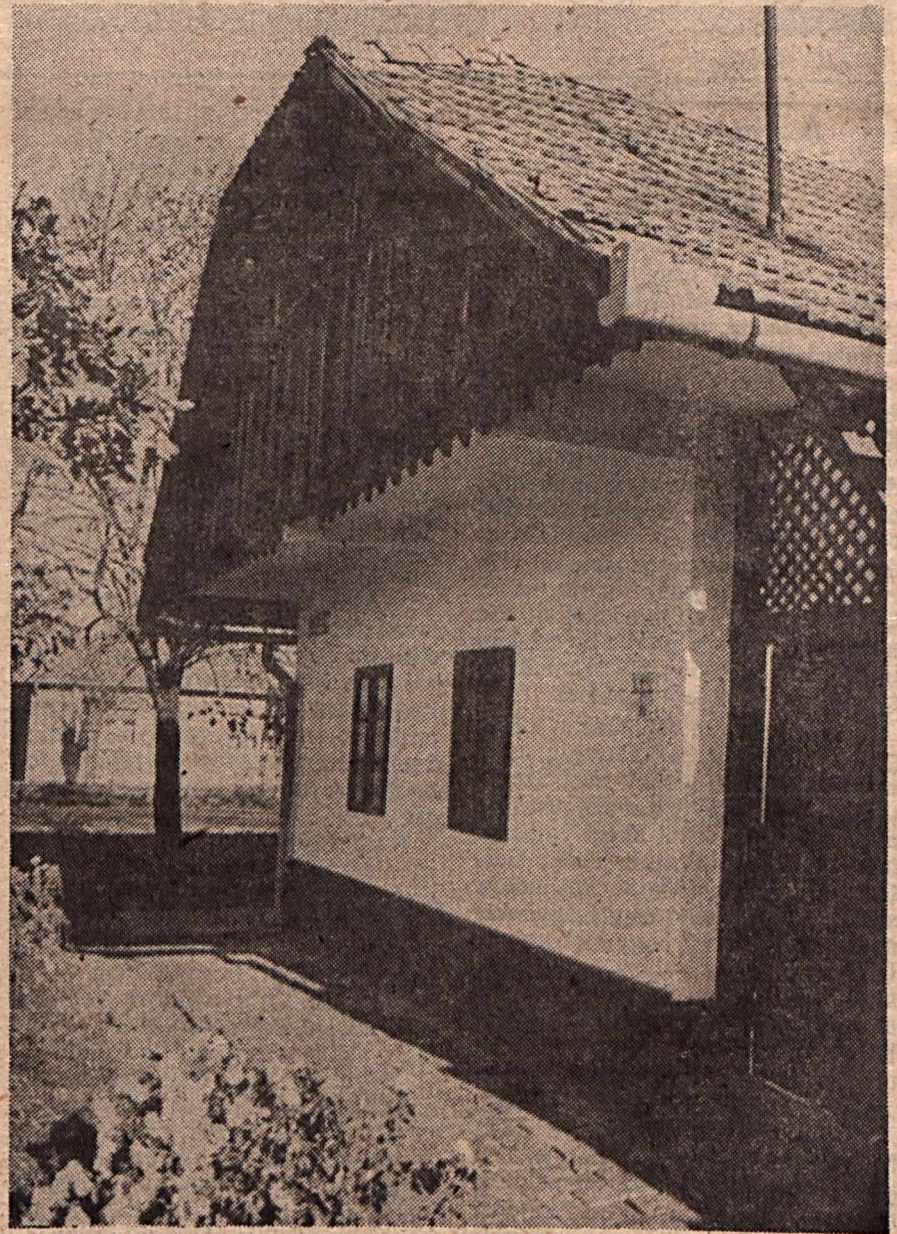
A Janus- arcú város

A csabaiak fájdalma: a mai Kner nyomda nem az alapító Tevan nevét viseli

Bevásárlók a határon túlról

Már csak elvétve látni az egykor nagyszámú szlovákság örökségét

A homo ludens szellemében

Homo ludens, a játékos ember. Velünk született, génjeinkben tárolt és továbbadott hajlam, ami jellegzetesen emberi. Történeti korhoz nem kötött, az egyes életszakaszokban erőteljesebben, később kevesebb súllyal jelenik meg, de az életet végigkíséri. Mondják, vannak társaink, akik örök-ké gyermekek maradnak, mindent tréfára vesznek, munkájukat játékosan végzik. Ők az örökifjak. És vannak, akiknek a munkája éppen a játékokhoz, a játékkultúrához kapcsolódik. Kalmár Agnes művészettörténész a kecskeméti Szórákaténusz Játékmúzeum polgári játéktörténeti gyűjtemé-

Gyermekléptékű és magyar...

nyét állította össze, gondolja. Kevésbé ismert kultúrtörténetünk ezen területe, ezért sokaknak mondhat újat a fiatal szakember:

– A játégyártásban Németország vitte a vezető szerepet a korábbi évszázadokban. Kérdezzük, hogy mitől magyar ez a játékmúzeum. Idehaza ugyanis nem maradtak fenn régi, értékes darabok, a magyar játékok nem voltak olyan becsesek, mint a drága külföldi portékák. A századforduló táján ezért volt nemes kezdeményezés a magyar játékot a magyar gyermekeknek gondolat. Márkus Géza bille-gő fababáját érdemes szemügyre ven-

ni. De említhetem a közvélemény előtt ismeretlen Kozma Lajos, Náday Pál, Harangi Jenő, a gödöllői művésztelep munkáit, Furcher Olga esztergált babáit, Juhász Árpád kicsi fababáit, ezek egyedi, kézi festésű darabok. Mind annak a gondolatnak rendelődnek alá, hogy gyermekléptékű és magyar legyen a környezet. A játék nem szakítható ki, az élettér, a kultúra része. Így kapcsolódott be az 1910-es évektől a magyar gyermekkönyvnyomtatás. A múlt századi egyedi, drága könyvek helyett olcsó, de szép tipográfiájú könyvek készültek a gyermekeknek. Lesznai Anna, Undi Mariska mellett Balázs Béla nevét és a híres gyömai Kner nyomdát említhetjük, mint az igényesség mércéjét.

– Lassan és szerény méretekben indult a magyar játégyártás. Az egyedi tárgyak után kicsi játékkészítő cégek, iparkodások jelentek meg és próbálkoztak a nagyobb tételben való gyártással. Ameddig az erejük bírta és a hitük tartott, csinálták. Esztétikailag, igényességben ezek elmaradtak az egyedi játékoktól, ezért is méltó kiemelésre az 1919-ben alapított kőbányai Grabóka-műhely, a 30-as évekig kerültek ki innen jellegzetes fajtájú játékok.

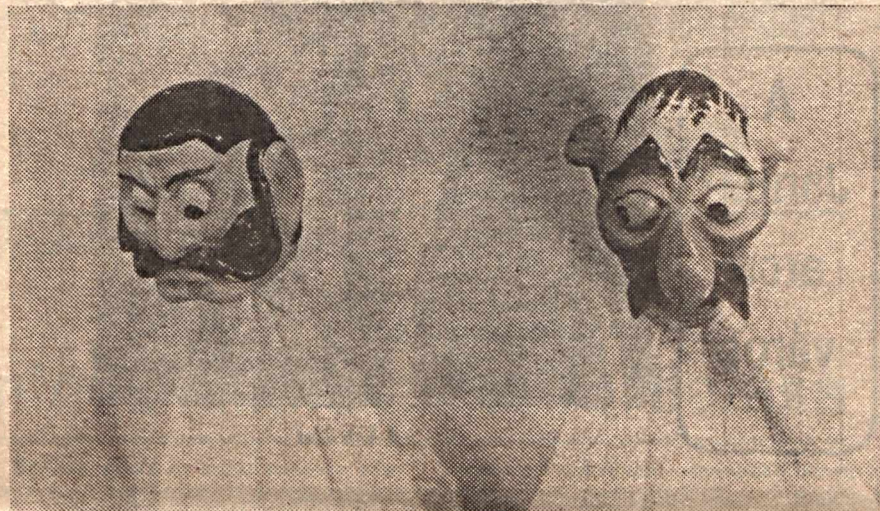
– Ha nemcsak a magyar játékanyagot tekintjük, elgyönyörködhet az ember Margareta Streif film-, textilfiguráiban, a biedermeier német és cseh edényekben, amelyek a felnőtt világ

kicsinyített másai. A színes kockákból pontos alaprajz szerint építhető meg a komoly statikai szabályoknak megfelelő gyermekvár, és nemcsak aprólékos figyelem, de ismeret is kell ahhoz, hogy a mozaikjátékot kirakja az ember. Magyarország századfordulós képét a vármegyék összeillesztésével lehet rekonstruálni, hátoldalán az illető terület gazdasági, természeti, kulturális jellemzői. Így kapcsolódott a játéktörténet a történeti kartográfia fejlődéséhez. Játszva tanult a gyermek. Az effajta okos és szép játékok ma is elkelnének.

Igaz, ahogy akkoriban sem jutott hozzá minden kisiskolás, ma sem tudja sok szülő megfizetni. De ez már egy másik történet.

–takács–kapfinger–

A tehetség érték

Híre kelt, mily nagygyá is vált a kelet nyugati határainkon túl a magyar értelmiség, tudósok, kutatók alkalmazására. Bármekkora is gazdaságunk bajai, a szürkeállománnyal egyelőre még nincs baj. Egy ország gazdasága a kiművelt fők sokaságában van. De mit tehet ez az ország, ha tudósai elhagyják, oda mennek kutatni, ahol ehhez helyet és pénzt kapnak? Nos, megpróbálhatja itthon tartani őket, ehhez azonban sok pénz kell. Ha ez nem megy, marad a másik út: fel kell kutatni a rejtett tartalékokat, azokat a tehetséges „főket”, akik a társadalom ilyen-olyan működési zavarai miatt elszikkadnak, sőt ki sem fejlődnek.

Erre a feladatra vállalkozott a Magyar Tehetséggondozó Társaság, mely ez év májusában alakult meg Szegeden pedagógusok, pszichológusok és más, az ügyért tenni akaró emberek részvételével. A társaság elnöke Gefferth Éva pszichológus. Véleménye szerint, hogy vajudó oktatásügyünket rendbe tudjuk tenni, hogy a tehetségek felfedeztessenek, több előfeltételt szükséges. Minden „tehetség” más, eltér az átlagtól, nem fér bele a kockába. Ebből következik azután a legtöbb mai pedagógus sommás ítélete a „más” gyerekről: nehezen kezelhető. A gyerek szármáyainak megnyírbálása helyett az ilyen nebulóknak inkább külön képzést kell szervezni, melynek fokozatai lehetnek. A „zsenit” ki lehet emelni a környezetéből — hisz a saját korosztálya ügyis „untatja” —, az át-

lagnál csupán tehetségesebbnek pedig biztosítani lehet a magasabb képzést az őt érdeklő tárgykörökben: pl.: középiskolák bevonását az általános iskolás tehetségek képzésébe. Ennek nehézsége abban van, hogy a mai pedagógusok nem igazán vannak felkészülve az ilyen konfrontációs helyzetekre. A társaság egyik célkitűzése, hogy a tanárok és tanítók már a főiskolán — és utána szervezett formában — kapjanak tehetségkiválasztó és -tűró képzést.

De ki is a tehetséges gyerek? Ez pontosan nem meghatározható. Minden olyan apróság, aki valamiben jobb, mint a többi. S mivel ez az eltérés rendkívül sokféle lehet (a faragástól a sakkozásig), a tehetségek kiválasztására sincs biztos recept, minél többféle formát számba vesznek, annál nagyobb az esély az eredményre. Régióként, illetve megyéenként létrehozzák a tehetséggondozó központokat, ahol a hátrányos helyzetű, de tehetséges gyerekek kaphatnak segítséget.

A tehetségek felismerését nehezíti a jelenlegi iskolai rendszer. Egy tizenéves éves gyerekeknek kell döntenie a jövő pályájáról. A társaság tagjai szerint, ott, ahol lehetőség van erre — csak a tanári közösségtől függ —, át lehetne térni a négyosztályos alapfokú és a nyolcosztályos középfokú oktatásra, a döntés időpontját a felnőtt kor (18 év) elejére tolvá ki. Ezt a törekvést egyébként az illetékes miniszterhelyettes, Kelemen Elemér sem ellenzi. A Tehetséggondozó Társaság szándékában áll egy olyan, úgynevezett „mentor”-hálózatot kiépíteni, mely az iskolákon kívül is végez tehetséggondozást. Mert minek nevezhető a hat-

tíz éves gyerekeket néptánra oktató népművelő vagy az autószerelő mester, aki a nála tanuló „tanoncokat” úgy tudja bevezetni a szakma rejtelmeibe, hogy azok rendre nyerik az állami iskolában végzők előtt az országos versenyeket.

Minden egyes fel nem ismert tehetség elvész a gazdaságnak, szegényebbek leszünk általa. Hogy ez ne következhesse be: dolgozik pedagógus, pszichológus. Keresik a tehetséges gyerekeket és az önkéntes mentorokat.

Cs. R.

Gondolatok Dani naplójáról

Szeress!

„Csodálatos dolog szeretni. Már régen megéreztem ezt, azokban a pillanatokban, amikor elfogott a magamat felülmúló önátadás vágya. Az igazi szeretetet azonban hónapokon keresztül ostobán, egyedül kerestem. Megpróbáltam szeretni, kudarcot vallottam. Külön-külön megértettem néhány részletet, de fájdalommal nem vettem észre a mindent átfo-gó egészt.”

Dani épp olyan, mint a mai tizenöt évesek. Naplót ír a fizikaórán, imád hangosan zenét hallgatni, sorscsapásként éli meg az anyai intelmeket, ahol csak lehet, lerázza mindenre kíváncsi öccsét, izmait erősíti, hogy le ne égjen a tornaórán, plátói szerelem fűzi az alig ismert Ildikóhoz, az első csókját pedig gyengeségből elpa-zarolja — másra. Igaz, Dani Le Havre-i középiskolásként ismerjük meg, ma pedig a befutott negyvenesek generációjához tartozik, Michel Quoist könyve ugyanis 1956-ban jelent meg, azóta eltelt néhány évtized. A magyar olvasóközön-ség az Apostoli Szentek Könyvkiadójának gondozásában, ha későn is, de leg-alább kézbe veheti a lenyűgöző kötetet.

Egy szókimondó, őszinte önvalomás,

egy tinédzser naplója ez. Három év apró, de az ember életében meghatározó törté-néseit sűríti, miközben kitarul egy szem-lyiség kiteljesedése, átváltozása. A gyermekkor végének dacos, ösztönös útkeresése, az önszeretet időszaka, majd mások felfedezése és a szeretettel össze-fonódó szerelem. Mindezt Istenen ráta-lálva és a hitben megerősödve építi magá-ban a napló hőse. Gondolatait, cselekedeteit gyóntatója, lelkipásztorja, barátja, a napló közreadója magyarázza, kommentálja. Akár egy jellemfejlődési tanul-mány, ami azonban magával ragadja az olvasót. Önvizsgálatra, erőfeszítésre készíti, hogyha tétova lépésekkel kezd-ve is, de bejárja az utat: olyan életet épít-sen ki magában és maga körül, amelynek igazi értelme van és mások javára is szol-gál.

Dani naplója tizenéveseknek, szüleik-nek, pedagógusoknak, fiatalokkal foglal-kozó nevelőknek, valamennyiünknek szól: „Egyetlen „módszer” van arra, hogy boldogok legyünk a szerelemben: ma-gunkat mindenkinek odaajándékozva, megtanulunk szeretni. „Szeress!”

Takács Zs.

RTV

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Fűtől fáig. 8.50: Külpolitikai figyelő. 9.00—11.00: Napközben. 11.05: Népdalok. 11.34: A Zsebrádiószínház bemutatója. 12.45: Külpolitikai arcképcsarnok. 13.00: Klasszikusok délidőben. 14.05: Erről beszélünk. 14.35: Néptáncok. 15.00: Magyar írás. 15.50: Versarchívumunkból. 16.00: Tizenhat óra — Hírmagazin. 16.15: Hangoló. 17.00: Orvosi tanácsok. 17.05: A szelidség parancsa. Búcsú Király Istvántól. 18.05: Látuk, hallottuk, olvastuk — az irodalomról. 18.20: Levelek röviden. 19.40: Gulyás László: Rabének. 19.50: Gong. 20.00: Magnószalagok Algírból. 20.30: Tito Gobbi operafelvételeiből. 21.00: Kilitó. 21.45: Hajszaalkerek. 22.00: Hírvilág. 22.30: Nemzetközi kulturális szemle. 23.00: Zenekari muzsika.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Az izraelita felekezet negyedőrája. 8.20: Rivaldafényben. 9.05: Csilicsala csodái. 10.00: Kertbarátok műsora. 10.05: Tűzforrás. 11.05: Mit üzen a Rádió? 11.45: Darvas Iván énekel. 12.10: Nóták. 12.53: Édes anyanyelvünk. 13.05: Pophullám. 14.00—16.55: Péntektől péntekig. Közben: 14.50—15.00: Könyvről könyvről. 17.05: Kölyökidő. 17.30: Ötödik sebesség. 18.15: Ugyanaz többször. 18.30: A Rock Gyermek. 19.05: Garázs. 19.35: Fialatloknak! 21.05: Népdalkörök pódiuma. 21.30: A Sam Bros 5 zedeco együttes felvételei Nemes Nagy Péter blues-sorozat. 22.00—0.14: Máról holnapra.

BARTÓK RÁDIÓ

9.08: Hangversenyek Moszkvából. 10.35: Dénes Zsuzsanna operafelvételeiből. 11.00: Barokk zene. 12.30: Kórusmuzsika. 13.00: Hallgassuk újra! 14.00: VII. Debreceni Nemzetközi Katonazenekari Fesztivál hangversenyei. 14.28: Beethoven: G-dúr szonáta Op. 53. 14.56: Csajkovszkij: A pikk dáma. 16.05: Nemes Nagy Agnes: Szó és szótlanság. 16.15: Az operaközvetítés folytatása. 17.55: Magyar zeneszerzők. 18.30: Hiányjel. 19.05: Por favor. 19.20: Follow Through. Angol társalgás középhaladóknak. 19.35: Lemezműzeum. 20.30: A Petőfi-kutatásról. 21.00: Kamarazene. 22.00: Mintha álmodtam volna... 23.00: A Szekszárdi Jazz Quartet és a Molnár Dixieland együttes játszik. 23.35: Nyelvrokonaink zenéje.

SZABAD EURÓPA RÁDIÓ

6.00: Kezddők a nap: hírek, hírmagyarazatok, műsorismertetés, napi kalendárium, zene. 8.00: Hírek. 8.10: Forgószínpad. 8.45: Nemzetközi sajtószemle. 9.00: Hírek. 9.10: A hallgató és a szó. 9.40: Történelmünk útja. 10.00: Hírek. 10.10: Szerkesztők fóruma. 10.40: Figyelő. 11.00: Hírek. 11.10: Forgószínpad. 11.45: Nemzetközi sajtószemle. 12.00: Déli harangszó. 12.10: Rádióegyetem. 12.30: Hölgyválasz. 13.00: A Mai nap és műsorismertetés. 13.30: Tallózás magyar folyóiratokban. 13.40: Kelet-európai szemle. 13.50: Keresni és találni. 14.00: Hírek. 14.10: Szerkesztők fóruma. 14.40: Figyelő. 15.00: Hírek, műsorismertetés. 16.00: Hírek. 16.10: A hallgató és a szó. 16.40: A politikai gondolkodás története. 16.50: Nyugati levél. 17.00: Hírek, műsorismertetés. 17.10: Forgószínpad. 17.45: Nemzetközi sajtószemle. 18.00: Hírek. 18.40: Kelet-európai szemle. 18.50: Keresni és találni. 19.00: Hírek. 19.10: Világ gazdasági magazin. 19.40: Tiszta forrás. 20.00: Hírek. 20.40: Magyar politikai magazin. 21.00: Hírek, műsorismertetés. 21.10: Forgószínpad. 21.30: Tiszta forrás. 21.45: Nemzetközi sajtószemle. 22.00: A Mai nap késő esti kiadása. 22.30: A hallgató és a szó. 23.00: Hírek. 23.10: Világ gazdasági magazin. 23.40: Tiszta forrás. 24.00: Hírek. 0.10: Nemzetközi sajtószemle. 0.25: Magyar politikai magazin. 0.45: Műsorzárás.

TV1
9.00: Képjóság. 9.05: Tévétorna. 9.10: A Caravaggio-művel! Angol film. 10.15: Pintér József: Egy óra múlva itt vagyok... Tévéfilmsorozat. 11.15: Képjóság. 16.55: Hírek. 17.00—19.00: Péntek délután. 17.00: Evgyűrnök. Kb. 17.30: Téka. Kb. 17.40: R riportfilm. 17.55: Reklám. Kb. 18.00: Ablak. 19.05: Reklám. 19.10: Esti mese. 19.20: Reklám. 19.30: Híradó. 20.00: Reklám. 20.05: Gian Maria Volonte-sorozat: Még pár dollárral több. Olasz—spanyol—NSZK film. 22.10: Helyszíni közvetítés a Nemzeti Színházról a Magyar Művészeti díj átadásáról. 22.40: Híradó 3.

TV2
17.00: Képjóság. 17.15: TV2. 17.45: BUMMI!!! 18.00: Telesport. 18.25: Gyerekeknek! 18.46: TV2. 19.00: Legyetek jók, ha tudtok. Olasz film. 20.51: TV2. 21.00: Híradó 2. 21.20: TV2. 21.30: Hármán egy témáról. Vita-műsor. 22.15: TV2. 22.35: Leszámolás. Francia film. Kb. 0.05: TV2. Napzárta.

RTL PLUS

6.00: Halló Európa — Jó reggelt Németország! 9.10: A Springfieldek története. 10.05: Já-

Időjárás. 21.25: Zlatko Sudovic: Anđelko Klo-buccer, a katedrális orgonistája. 22.00: Raoul Walsh filmciklusából. 23.30: A szombati műsor ismertetése.

Az RTL PLUS, Super Channel, TV5 és SAT1 műsorát részletesen közli a Telehold

tétkshow. 10.35: Telebutik. 11.00: New York órangyala. 11.45: A hétmillió dolláros nő. 12.30: Komolyzene délidőben. 13.05: A mai nap műsora. 13.05: Telebutik. 13.30: Kaliforniai klán. Családsorozat. 14.15: A 214-es repülőszázad. 15.00: Gadget felügyelő. Rajzfilmsorozat. 15.20: Átváltozók. Rajzfilmsorozat. 15.45: Üzleti hírek. 15.55: Hírek. 16.00: A Springfieldek története. Családsorozat. 16.50: Gazdagok és székpek. Családsorozat. 17.15: Játékshow. 17.45: Pronto Salvatore. 17.55: Hírek. 18.00: New York órangyala. Krimisorozat. 18.45: Híradó. 19.10: Karlchen. 19.12: Időjárás-jelentés. 19.20: A dicső páros. Krimisorozat. 20.15: A nagy kajmán folyója. Olasz kalandfilm. 21.50: Hírek. 22.00: Apokalipszis most. Amerikai film. 0.35: Harusi — A halál csupasz kardja. Hongkongi „eastern”. 1.55: Lefekvés előtt — aerobic. 2.00: Műsorzárás.

SUPER CHANNEL

7.00: Hírek. 7.05: Időjárás-jelentés. 7.09: Üzleti hírek. 7.30: Hírek, időjárás-jelentés. 7.39: Üzleti hírek. 7.58: Időjárás-jelentés. 8.00: Egy-veleg. Könyvzenei koncertek, klipek. Közben: 10.55 és 13.55-kor Europalia. 14.30: Forró drót. Könyvzenei show klipekkel. 15.30: Off the Wall. Klipek, divat- és pophírek. 16.30: Hullámhosszon. Élő telefonos műsor. 18.30: Nemzetközi slágerstúdió. Élő közvetítés Európából és Japánból. 19.30: Hírek, időjárás. 19.35: Időjárás. A tavalyi év sorozataiból. 20.00: Letorkoltak. A műsor a progresszív zenei élettel foglalkozik. 20.30: Max Headroom vidám zenés műsora. 21.00: Koncertóra. 22.00: Hírek, időjárás. 22.10: Letorkoltak. 22.40: Nemzetközi slágerstúdió. 23.10: Power Hour. Egy óra a fémzene kedvelőinek. 0.10: Hírek, időjárás. 0.20: Egy-veleg. 1.20: Időjárás. A tavalyi sorozatokból. 1.50: Egy-veleg. 2.00: Műsorzárás.

TV5

16.05: Hírek. 16.10: Médiations. 17.10: Esély a daloknak. Pascal Sevran varietéje. 17.30: Konyhatitkok. Michel Oliver receptjei. 18.00: Számok és betűk. Játékos vetélkedő. 18.20: Pihenődök. Gyermekműsor. 19.00: Ushuaia. Nicolas Hulot kalandjai. 19.30: Hírek, időjárás. 19.40: Csillag papiros. Magazinnéző. 20.00: A törvény nevében. Az igazságszolgáltatás a hétköznapok világában. 21.05: A világ végén. Ma: Dalmácia. 22.00: Tv-híradó. 22.25: Időjárás-jelentés. 22.30: Filmklub: A háború dicsősége. 23.55: Vendégségben Frednél. Frédéric Mitterrand műsora. 0.55: Műsorzárás.

SAT1

6.00: Jó reggelt a SAT1-gyel! 8.30: Hírek. Időjárás. 8.35: Közkórház. Családsorozat. 9.20: Konyhatündereknék. Horoszkóp. 9.30: Műsorelőzetes. 9.35: Szomszédok. Családsorozat. 10.00: Hírek. Időjárás. 10.05: Tévéből. 10.30: Párbaj pítymallatkor. Western. 12.15: Utazási ötletek. 12.25: Szerencsekerek. 13.00: Tévétörténet. 14.00: Műsorelőzetes. 14.05: A valódi szellemirtók. Rajzfilmsorozat. 14.30: Pénzügyek. Horoszkóp. 14.40: Közkórház. Családsorozat. 15.30: Tévéből. 15.55: Az arany lövés. 16.05: Paradise — egy férfi, egy colt, négy gyerek. Westemsorozat. 17.00: Hírek. Időjárás. 17.10: Szomszédok. Családsorozat. 17.35: Tesztelési ötletek. 17.45: Műsorelőzetes. 17.50: Az Ad-dams család. Borzongató vígjátéksorozat. 18.15: A hibbantak. Vígjátéksorozat. 18.45: Híradó. 19.00: Szerencsekerek. 19.30: Batmann. Képregénysorozat. 19.55: Időjárás. 20.00: Charlie anygalyai. Krimisorozat. 20.55: Hírek. 21.00: Ide a kis angol nőekkel. Francia játékfilm. 22.55: Hírek. 23.05: Szerelmből Stockholm. NSZK-svéd játékfilm. 0.25: Műsorelőzetes.

JUGOSLÁV TELEVÍZIÓ

1. műsor: 8.10: Műsorismertetés. 8.15: Hírek. 8.20: TV-naptár. 8.30: Gyermekműsor. 9.00: Iskolatelevízió műsora. 10.30: Hírek. 10.35: Iskolatelevízió műsora. 12.30: Hírek. 12.35: Műsorismertetés. 12.40: Elmulasztották — nézzétek! 15.05: Műsorismertetés. 15.10: Hírek. 15.15: Éjszakai program — ism. 16.30: Magyar híradó. 17.15: TV-napló I. 17.35: Gyermekműsor. 18.05: Számok és betűk. 18.30: Egyazon ég alatt. 19.10: Időjárás. 19.13: Rajzfilm. 19.30: TV-napló II. 19.53: A mai sport. 20.00: A megbélyezett tizenkettő. 21.00: Szórakoztató műsor. 21.30: TV-napló III. 21.50: Interview. 22.50: Angol nyelvű hírek. 22.55: Éjszakai program. 0.55: Hírek. 1.00: A szombati műsor ismertetése.

2. műsor: 17.10: Műsorismertetés. 17.15: Hírek. 17.20: TV-napló. 17.30: TV-kiállítás. 17.45: Kritikus pont. 18.15: Zágrabi panoráma. 18.30: Rijekai körzeti program. 19.30: TV-napló. 20.00: Ünnepi koncert. 21.15: Hírek. 21.22:

A Magyar Rádió Pécsi Stúdiójának műsorterve

1989. nov. 13–19-ig.

Hétfőtől-péntekig: állandó műsorok 6.00 és 7.00 órakor Krónika (Kossuth)

Hétfő

5.55–8.00: Hajnaltól reggelig Dél-dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Tallózás Zala, Somogy, Tolna és Baranya megyei lapokból — Dél-dunántúli újtájról — 7.15: Dél-dunántúli krónika — Időjárás — Ügyeletek hírei. 7.55: Esemény összefoglaló) Szerkesztő: Balogh Zoltán
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05–19.35: Német nemzetiségi műsor.

Kedd

5.55–8.00: Hajnaltól reggelig Dél-dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Lapszemle — Jelentés az utakról — 7.15: Dél-dunántúli krónika — Időjárás — 7.55: Programajánlat) Szerkesztő: Somogyvári Valéria
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05–19.35: Német nemzetiségi műsor.

Szerda

5.55–8.00: Hajnaltól reggelig Dél-dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Útinform — Tegnap történt — 6.50: Top-lista. 7.15: Dél-dunántúli krónika — Körzeti időjárás — Sport — Téli előtt... 7.55: A nap eseményei) Szerkesztő: Dán Tibor
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05–19.35: Német nemzetiségi műsor.

Csütörtök

5.55–8.00: Hajnaltól reggelig Dél-dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Útinform — Tegnap történt — 6.50: Top-lista. 7.15: Dél-dunántúli krónika — Körzeti időjárás — Sport — Téli előtt... 7.55: A nap eseményei) Szerkesztő: Dán Tibor

A Pécsi Rádió nemzetiségi adásai

Deutschsprachige Programme von Radio Pécs vom 13. 11. — 19. 11. 1989.

Montag: — Nachrichten, — Montagmagazin. Redakteur: Willy Graf.
Dienstag: — In der Muttersprache. — Berichte und Nachrichten. — Alten Handwerken auf der Spur Stefan Baranyai (Baumann Seilermeister in Mágocs.) — Neue Zeitung Vorschau. Redakteur: Willy Graf.
Mittwoch: — Nachrichten, — Jugendschau. Redakteur: Zoltan Weisenfeld.
Donnerstag: — Nachrichten, — Aus der Landwirtschaft berichtet. — Wunschkonzert. Redakteur: Willy Graf.
Freitag: — Nachrichten, — Kulturmagazin. Redakteur: Erika Freund.
Samstag: — Sie wünschen-wir spielen.
Sonntag: In der Muttersprache. Unser Sonntagsgast: Dr. Otto von Habsburg. Grüsse zum Elisabeth Tag. Redakteur: Willy Graf.

Plan emisija od 13. 11. do 19. 11. 1989.

13. 11. ponedjeljak: Vijesti. Glazbenoinformativna emisija. Seoska kina.
14. 11. utorak: „Na maternjem jeziku” Vijesti, izvještaji. Festival ženskih zborova u Petrovom selu. Urednik: Andrija Pavlekovic.
15. 11. srijeda: Vijesti. Na valu mladih. Zašto šute, naši mladi pjesnici?
16. 11. četvrtak: Vijesti. Privredni magazin. Pomocna gazdinstva u poljoprivrednim zadrugama.
17. 11. petak: Vijesti. Dom i obitelj. „Škola za roditelje.”
18. 11. subota: Emisija po željama slušalaca.
19. 11. nedjelja: „Na maternjem jeziku” Gradšćanska emisija. Urednik: Andrija Pavlekovic.

nika — Lapszemle — Ügyeletek jelentik — Körzeti időjárás — 7.15: Dél-dunántúli krónika — 7.55: Eseményösszefoglaló) Szerkesztő: Kovács Zoltán
16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05–19.35: Német nemzetiségi műsor.

Péntek

5.55–8.00: Hajnaltól reggelig Dél-dunántúlon (6.15: Dél-dunántúli krónika — Útinform — Ügyeletek hírei — 7.15: Dél-dunántúli krónika — Lapszemle — Időjárás — Hétféje sportja — 7.55: Programajánlat) Szerkesztő: Kovács Imre

16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05–19.35: Német nemzetiségi műsor.

Szombat

8.00–10.00: Jó pihenést! A Pécsi Stúdió információs, szórakoztató magazinja. Szerkesztő: Felső Pál

16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05–19.35: Német nemzetiségi műsor.

Vasárnap

9.00–11.00: Vasárnapi magazin. Szerkesztő: Simon Márta és Kovács Zoltán.

16.30: A Pécsi Stúdió kereskedelmi adása. 18.30: Szerbhorvát nemzetiségi műsor. 19.00: Magyar nyelvű hírek. 19.05: Német nemzetiségi műsor. 19.35: Esti zene, sport, információk. Szerkesztő: Felső Pál. 20.00–21.30: „Gruss Und Kuss” Rádió Budapest zenés riport-, üzenet és kívánságműsora külföldi és hazai németek számára. Szerkesztő: Helga Hartmann

Halál az életért

selővel. Az írásból megtudtuk, hogy a halálbüntetés eltörlése, illetve megtartása nem büntetőjogi, hanem politikai kérdés (vajon melyik törvényé nem az), valamint szorosan összefügg az adott ország műveltségi, kulturális színvonalával, melyet illetően „ki-kidöntse el, Magyarország e téren hol áll?”

Nos, hogy e téren hol állunk, ennek eldöntéséhez egy filmriport ismertetésével szeretnék hozzájárulni. A film az Amerikai Egyesült Államokban készült, egyik déli államban, ahol a halálbüntetés érvényben van. Színhelye egy börtön, ahol az ítéleteket végrehajtják. A rítus a következőképp folyik le. A börtön előtt kisebb-nagyobb csűrhe gyűlik össze (bocsánat, tisztességes adófizető állampolgárokból álló társaság), akik kellő étellel, itallal, transzparenssekkel, stilizált akasztófán himbálódzó műanyag csontvázzal felszerelve rögtönzött mulatságot tartanak. A jeles eseményt „grillezésnek” nevezik, ugyanis a vesztőhelyen villamoszék szolgál a halálba küldés eszközü. Maga a kivégzés néha órákig tart, csak többször megismételt áramütés végez a halálraítélttel. A filmből megtudjuk azt is, hogy a jelenlévő őrszemélyzet ruhájába úgy beleissza magát a perzselt nyers hús kelte bűz, hogy azt napokig áztatni kell, amíg a szag kiáll belőle. Mindez persze az ünneplők örömeire szolgál, tovább élvezhetik a „grillezést”.

Nos, Magyarország (édes hazánk) e téren hol áll, vajon messze elmarad a rágógumin és a 36 tévécsatornán nevelkedett amerikai kultúrától? Vajon versenyre tudunk-e kelni az amerikai mércével, ahol mindig is az volt a legény, aki előbb kapta elő a koltot, tovább tudott megmaradni a vadtehén hátán és aki hosszabbat köpött? Vajon nálunk is elbírná a többség és a fegyőrök jó érzése, hogy egy gátlástalan csűrhe részegen röhögve, hahotázva gyönyörködjön egy ember halálában, legyen az a legelvetemültebb bűnöző?

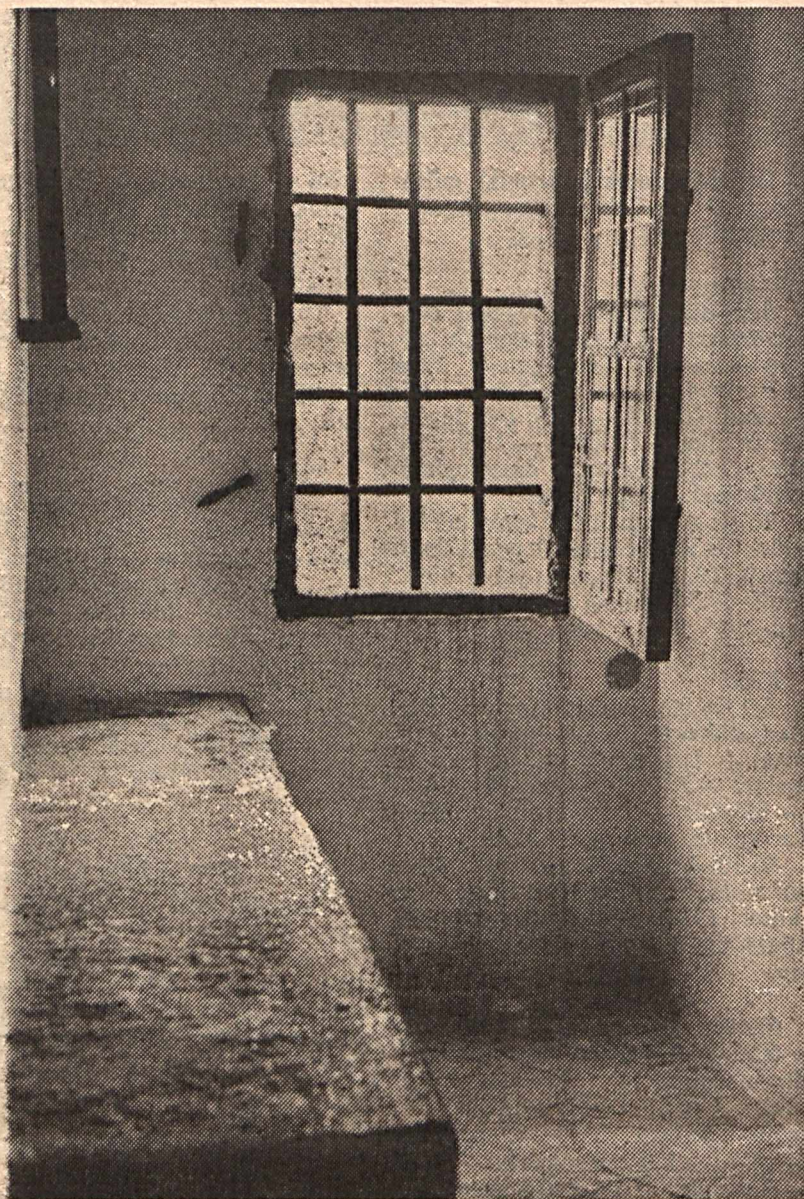
A Dátum által közölt írásból megtudjuk még, hogy „a kiszabott büntetéssel vissza kell állítani a köznyugalmat. A fölháborodást, megrökönyödést közömbösíteni kell.” Az isten adta nép megrökönyödését közömbösíteni kell. Ha fejeket kíván, ám kapja meg a fejet. Hiszen a nagy gazemberek rémtettein nem szokott annyira megrökönyödni. Ők megrökönyödés, fejkövetelés kiváltása nélkül, csupán az erősebb jogán ölethetik, nyomoríthatják meg az emberek (gyerekek, nők) millióit, küldhetik halálba az erősebb nemet, vezényelhetnek sor-tüzet fegyvertelen fiatalokra. Az ő fejüket mégsem követeli olyan lelkesen a tömeg.

Az interjú eszme-futtatása során belegendolhatunk „milyen éjszakája lehet annak a bírónak, aki kimondta a halálos ítéletet.” A professor félve

ugyan, de megjegyzi: „ennyi pénzért vállalni a lelkiismereti konfliktust?” Valóban, talán fel kéne emelni a bírók fizetését, kétszer ennyi pénzért talán felére csökkenne a vérmesebb, kevésbé érzékeny bírók lelkiismeret-furdalása. Végül az interjúalany megjegyzi, a társadalmi háttér részletes elemzésének igénye nélkül, hogy a bűnözés mai terjedése, durvulása „nem nagyon kedvez a liberális lépéseknek”. A beszélgetést azzal zárja, hogy valami társadalomkritikát is gyakoroljon: „a nevelési folyamatunk sem ideális... érzelmileg sivár emberek nevelünk” – mondja az egyetemi tanár.

A riportalany egyébként az a tegnap-i feudális kényúr, aki irodájában saját festett portréját függesztette ki, F. J. országgyűlési képviselő büszke felirattal. Az öntudatosan viselt cím alatt játszottá kejesen az ázsiai típusú hatalmi rendszertől kapott despota szerepét. Nem csoda, hogy ettől az úrtól nem sok liberalizmust tanulhatunk.

Visszatérve az alapkérdésre, néhanyan úgy tartják, a halálbüntetést csak bizonyos esetekre kell fenntartani. Pinochet tábornokot egyszer felkereste a demokrácia nyugati védelmezőinek egy csoportja és a politikai foglyokat kérték tőle számon. Valahogy így választott: nálunk nincsenek politikai foglyok, mi csak bűnözőket, terroris-

ma a halálbüntetés jogosultság-özülemény-kutatást tartanánk, főleg a többség a büntetésnek módját a durva törvénysértések akadályozásának, a felháborító követésektől való elrettentésnek ben is szükséges eszközeként értékeli.

40 éves „létező” szocializmus-ülő létezésünk során minden belakozás ellenére belénk ivódtak os kategóriák, deformálta gondlásmódunkat a hivatalos intézők által belénk sulykolt „tanítás”. lunk például a forradalom kifeje- l. Az iskolában azt tanultuk, hogy lalom az, amikor a polgárság önti a feudalizmust, a proletárok öntik a tőkés rendet. Ebben a ter- lógiában zavarban vagyunk az magyar forradalommal, mivel bra is ezekben és fantáziátlan, le- erősített marxi kategóriákban ltkodunk. Eszünkbe sem jut, az előbbieket csak a fogalom le- ett, speciális esetei. Forradalom n olyan politikai esemény, mi- z élősködő, zsarnokoskodó, a g érdekeit semmibe vevő elszí- hatalom ellen fellázad, szembe- az elnyomottak, alul lévők leg- délyesebb csoportja – ha más nincsen vérrrel és fegyverrel –, harcot a legnagyobb többség ítiája és lelkesedése kíséri. Egy felkelés persze csak akkor ne- ó forradalomnak, ha a kitűzött m a hatalom megragadásának

szándékára korlátozódik (ilyenkor leg- feljebb puccsnak vagy palotaforrada- lomnak nevezhető), hanem a megdön- tött despotikus berendezkedés helyére egy liberális, kiegyensúlyozott hatal- mi rendszert állít fel.

A forradalmi vagy haladó erők kö- rül is támadtak fogalomzavarok. Ala- posabb szemlélődésünk során kide- rült, hogy a tanulmányainkban haladó- ként emlegetett elemek ahová csak be- teszik a lábukat, azt az országot gazdasági nyomorba döntik és politi- kai terrorba kergetik.

Az utóbbi négy évtized nyomasztó hangulatú, feszült légköre is nyomot hagyott bennünk. Ennek a követke- ménnye, maradványa lett az arrogancia, a nyers hangnem, ami az új ellenzék egymás közti párbeszédéből is néha kicsendül. Felborzolta az idegeket, mindenkit önkényeskedővé, hatalmas- kodóvá nevelt, egymás ellen fordított az új frusztrált hatalom. Nemcsak az utóbbi időben korábbi viselt dolgai- kért kérdőre vont egyes rendőrök en- gedtek meg maguknak túlkapásokat. Vajon nem viselkedett, beszélt velünk néha ugyanilyen magas lóról némely- kor a taxisofőr, az eladó, a hivatalnok, a kalauz, az orvos, a postás-kisasszony, a felvételi bizottság? Vajon nem vert gyökeret mindnyájunkban a drákói szigorral való egyetértés hajlama?

A halálbüntetés kérdéséhez való hozzászólásként a Dátum közölt inter- jút a PJPTE jogászprofesszorával, Földvári József országgyűlési képviselő-

tákat, merénylőket, felforgatókat tar- tunk börtönben. A halálbüntetés eltör- lése egy alapelv. Egy humánus, liberá- lis közhangulat megteremtésének egyik eszköze. Amire nekünk itt, ma, Magyarországon nagy szükségünk lenne, hogy elhessegesük azt a fel- gyülemlett, léleknyomorító, feszítő légkört, ami agresszívva, sarokba szo- rítottá tesz törvénytisztelő polgárt és bűnözőt egyaránt. Tanulnunk kell a mindnyájunk által elfelejtett, vagy csak hallomásból ismert toleranciát, ha egy emberséges, szabad társadal- mat akarunk teremteni. Gátat kell vet- ni a bűnözésnek, hiszen a felszabadult közérzethez hozzátartozik a jó közbiz- tonság. De mindezekért – humanistá- hoz méltóan – Szilágyi Domokos sza- vaival: „nem szabad szövetkeznünk halál ellen, halállal”.

Gaál György
(fotó: czakó)

„Cramer nekem aligha mondhat újat” – mondja Verebes

Ne a focink, hanem a válogatott csődjéről beszéljünk!

A magyar edzőgarnitúra számára csep-
pet sem hízelgő, mi több, kemény kritika,
hogy Dettmar Cramer, a nyugatnémetek
világhírű, sokat tapasztalt trénera a közel-
jövőben Magyarországra érkezik, hogy el-
mondja, megmutassa: mi a korszerű edzés.
Cramer küldetéséről az elmúlt évtized leg-
sikeresebb honi trénerét, Verebes Józsefet
kérdéztük.

– Mindamellert, hogy Cramer tudását,
eredményeit tiszteltem, számomra abszolút
közömbös, hogy jön vagy nem jön. Aligha
tud nekem újat mondani. Persze, az edző-
kollegák többségének biztosan hasznos le-
het. Én azonban már az ETO-korszakban –
úgy gondolom – tíz évvel megelőztem az
ithoni gyakorlatot. Győrben a helyi sajtó-
társakhoz, a lehetőségekhez igazítottan
az úgynevezett holland stílust, a totális fut-
ballt valószínűleg meg. Ezidőtájt már szá-
momra világos volt, hogy nem a gyorsasá-
gi állóképességet kell fejleszteni, hanem a
speciálisat.

– A most felröppent vélemények szerint
az edzőképzés nem haladt a korról, nem
volt eléggé sportágspecifikus, inkább a
testnevelők képzéséhez hasonlított.

– Én ehhez különösebbet nem akarok
hozzászólni. Előfordulhatott, hogy idejé-
múlt dolgokat tanítottak. Emlékszem, szólt
a fáma, hogy külön fejlesszünk technikát,
taktikát, majd erőnlétet. Ennek helytelen-
ségére hamar rájöttem, mert a világ él-
vonalában már jó egy évtizeddel ezelőtt
egy-egy gyakorlattal, gyakorlatsorral
mindhárom képességet fejlesztették.
Ugyanígy voltam a mérkőzéseszerű felkés-
züléssel, az életszerű edzésjátékokkal.
Azzal, hogy nem haladtunk a korról, nem a
TF-et tenném felelőssé. A problémát az
okozta, hogy a tanultakat képtelenek vol-
tak az edzők az adott csapatra, játékosra le-
bontva megvalósítani. Ez pedig már ugye
egyéniség, személyiség kérdése. Azok az
edzők, amelyek úgy akartak haladni,

ahogy a nagykönyvben meg van írva,
gyermeteg pedagógia módszerekkel akar-
tak elérni, kicsikami valamit, azok nem
sok mindent tudnak felmutatni. Ezért első-
sorban nem az oktatás a hibás.

– A napokban megint kínos kudarcok
érték a magyar futballt. Bicskei Berci sze-
rint legalább 15 évnek kéne eltelti ahhoz,
hogy rendezzük a sorokat. Ami annyit je-
lent, hogy már csak a mostani hatévesektől
várhatunk valamiféle megváltást.

– Lehet, hogy Bicskeinek meg még
másoknak 15 év kell, de ez roppant nevet-
séges! Nekem viszont az a véleményem,
hogy Málta és Ciprus szintre nem a ma-
gyar labdarúgás süllyedt le, hanem a ma-
gyar válogatott.

A Málta elleni döntetlen elsősorban
Mezey és Bicskei bűne és nem a magyar
futballé. Ha akarom, akkor sem tudok más-
ként minősíteni, mert a mexikói mélypont
után csináltam egy olyan válogatottat,

amely Máltát egy ötessel hazavágta volna
és nem játszott volna ilyen szánalmas sze-
repet a selejtezőkön sem.

– Am a kupákban a Verebes-legénysé-
geknek sem terem babér már évek óta.

– Kérdelem én: a magyar iparnak termett
babér a világpiacon?... Közepes tehetségű,
képességihiányos emberekkel, hogyan ver-
senyeznek a világ élvonalával? A klub a
nemzetközi eredményesség szempontjából
sokkal rosszabb helyzetben van mint a vá-
logatott.

Ha én annak idején Győrbe oda tudom
vinni a Kardost, a Róthot, ... nem mon-
dom, hogy világverők vagyunk, de bizto-
san nem kapunk nagy zakót a világ élvona-
lától, és optimális sorsolás esetén túljutunk
egy-két fordulón.

Ha a gazdaságban bekövetkezik a nagy
váltás, aminek eredményeként az MTK-
nak például lesz anyagi ereje ahhoz, hogy
több megét behálózóan fiókcsakos-
tályokat működtessen – mint a profiknál
dívik –, akkor a tehetséges edző képes le-
het világverő csapat fabrikálására.

Amíg mögöttünk szorgalmas, lelkes, de
hozzá nem értő emberek foglalkoznak két-
ezer forintért a gyerekekkel, addig nem
lesz érdemi változás.

Bálint Gy.

Kokszoló keletnémetek

Nem a rozskenyértől erősek!

Nyugodtan minősíthető szenzációs-
nak a hír, hogy immár az NDK-ban is
elismerek a doppingolás tényét.

A beismeréssel felérő kijelentést a
Junge Welt attól a Manfred Höppner-
től idézi, aki a keletnémet állami dop-
pingellenes bizottság vezetője. Az in-
terjúban Höppner nem fedte fel a vét-
késeket, csak annyit mondott,
hogy valamennyien, s a versenyzők
edzői is megkapták büntetésüket, vi-
szont közelebbi részletekkel nem szol-
gált. Az évtizedes hallgatás után azon-
ban már a tényközlés is nagy dolog.

A Junge Welt után nem sokkal a De-
utsches Sportecho című keletnémet
sportlap is beszámolt a lebukásról,
hozzátéve azt az adatot, hogy 1988-
ban az NDK-ban összesen 4463 dop-
pingvizsgálatot végeztek. Tizenkilenc-
teszt bizonyult pozitívnak, a 14 kelet-
német sportoló mellett öt külföldinél
árulkodott a vizeletmintá meg nem en-
gedett segítségéről. Az analízist a híres-
hírdet kreschai laboratóriumban, eb-
ben a Drezdától 15 kilométerre lévő
doppingcentrumban végezték.
Az NDK-beli vizsgálatokkal megbí-

zott, ottani egyetlen ilyen tudományos
központ kapuit ezúttal első ízben nyi-
tották meg újságírók előtt is.
Az NSZK-ban élő Aschenbach beszám-
olója a kreischai „doppingműhely-
ről”, az NDK-s atléták és más sportá-
gát úzők „kokszolásáról”, elsőre dőb-
benetesnek tűnhettek, mára viszont
nagyon is valószínűsége közelinek lát-
szanak. Az NDK-beli változások látá-
n pedig alighanem további „hazai”,
tehát keletnémet források leleplezései
is várhatók.

Mindenesetre Aschenbach már a
Junge Welt-cikkre is azonnal reagált.
„Most már meg kell mondaniuk a tel-
jes igazságot!” – szólított fel az ex-
NDK-s, aki megismételte a kreschai
laboratórium rendeltetésével kapcsola-
tos állításait. A legfontosabb ezek
közül az, hogy vezető keletnémet
sportorvosok nem csupán meg nem en-
gedett szerek és módszerek kidolgo-
zásán és kipróbálásán fáradoztak a la-
borban, hanem – egyelőre csak As-
chenbach szerint – azon is, hogy „tis-
tára mossák” az NDK-s sportolókat.

Gelei kétszázézerért...

Szerdán reggel már el is utazott
Belgiumba Gelei Károly, a Váci Iz-
zó labdarúgócsapatának 25 éves ka-
pusa. A hírek szerint az első osztá-
lyú SC Antwerpen vásárolta meg a
régóta figyelemmel kísért magas
hálofort.

Iványi Károly ügyvezető elnök
a következőket mondta:

– Amikor Geleit a Bp. Honvéd-
től leigazoltuk, megegyeztünk vele,
amennyiben megfelelő külföldi
ajánlatot kap, nem állunk a szerző-
déskötése útjába – válaszolta Iványi
Károly. – Az igazság viszont az,
hogy eddig csak szóbeli tájéko-
zást kaptam a megállapodásról,
írás még nem láttam. Ezért a rész-
letekről egyelőre nem kívánok szol-
ni.

Milyen összegért válnak meg a
kapustól?

– Geleit egyelőre 1990. június
30-ig kölcsönadtuk az SC Antwer-
pennek. Amennyiben a belgák ez-
után is igényt tartanak rá, mintegy
200 ezer dollárt fizetnek a kapusért
néhány évre. Ha nem állná meg a
helyét, akkor is jelentős összeget
kapunk.

Lesz-e még Lewis-Johnson párharc?

A hatszoros olimpiai és ötszörös
világbajnok amerikai atléta, Carl
Lewis menedzsere Joe Douglas kije-
lentette:

– 1990-ben Lewis nem indul fe-
dett pályás versenyeken, és a nyári
szezonzban is valószínűleg csak július-
ban áll először rajthoz egyéni szá-
mban. Előtte esetleg váltóban szerepel
majd.

A fedett pályás versenyzés helyett
Lewis a télen inkább önéletrajzának

írására koncentrál, Douglas szerint a
javán már túl van a világhírű atléta.

– Lewis edzője, Tom Tellez és én
is azon a véleményen vagyunk, hogy
nem is árt Carlnek egy kis pihenő,
mert hosszú éveken keresztül állan-
dóan magas szinten versenyzett. Jót
fog tenni a pihenő, és a nyári európai
versenyidényre ismét nagyon jó lesz.

Douglast megkérdezték, mi az
igazság abból, hogy jövőre Lewis-
Johnson összecsapást rendeznek?

– Szeptember 25-én lejár Johnson
eltöltése, így utána lehet szó egy
csúcstalálkozóról – mondta. – Ehhez
persze bizonyos feltételeknek telje-
sülniük kell. Mielőtt Johnson lebukott
Szóulban, óriási összegeket kínáltak
egy Lewis-Johnson párharcért. Azóta
azonban az ajánlatok „amatőrök”.
Várunk egy nagyon komolyra.
Az anyagiakon túlmenően pedig
Johnsonnak vállalnia kell, hogy alá-
veti magát a folyamatos doppingvizs-
gálatnak – ezek a mi feltételeink.

Csom, az elfelejtett negyedik

Bőven cikkeztek az újságok arról,
hogy milyen tartalékos volt a magyar
sakkválogatott a kedden befejeződött
2. csapat-világbajnokságon, szinte
minden sajtó fórum említést tett a há-
rom hiányzóról, Portisch Lajosról,
Ribli Zoltánról és Pintér Józseféről.
A dolog egyetlen szépséghibája csu-
pán az, hogy nem hárman, hanem né-
gyen hiányoztak a legjobb magyar ha-
tosból, hiszen a tavalyi szaloniki olimpián
az említettek mellett, továbbá Sax
Gyulán és Adorján Andrásón kívül
Csom István alkotta a magyar hatost.
Csomnak azonban nem is az fájt, hogy
kihagyták a csapatból, hanem sokkal
inkább az, hogy a kapitánynak, Hor-
váth Tamásnak – de ugyanúgy a szö-
vetség vezetőinek – egy szava nem
volt hozzá, húszévi válogatottbeli sze-
replés után még egy telefonra sem
méltagtatták.

– 1968. óta voltam válogatott, az-
óta csupán az 1984-es olimpián nem
voltam tagja a csapatnak – mondta
Csom. – Egy arany- és három ezüstér-
mem van az olimpiákról, a négy évvel
ezelőtti első csapat-világbajnokságon
is benne voltam a második helyezett
együttesben. Tény, hogy tavaly, Szalo-
nikiben nem ment jól a játék, de vajon
egyetlen, viszonylag gyengébb sze-
replés feledtetheti-e húsz év érdemeit?

A válogatás a kapitány kizárólagos
magánügye. És különben is, a fiatalí-
tásra hivatkozott. Igaza is lett, mert a
luzerni negyedik hely jobb a vártnál.

– Nem akarok név szerint bárkit is
bírálni, de úgy játszottam volna bármi-
kor, mint a csapat egy-két tagja. Kivá-
ló formában érzem magam, amit a két
utóbbi tornaeredményem is bizonyít.
Ha a november 23-án kezdődő haifai
EB-re hívnának, örömmel vállalnám a
szereplést.

Köszöntjük

Réka és András

nevű olvasóinkat.

Réka Attila hun uralkodó feleségének neve. A Réka névalak volta-képpen a Priszkosz rhetornál olvasható Kreaka, Rekan névformák magyarosított alakja. A név eredeti török kiejtése: Arikan.

András a görög eredetű Andreasz névből származik, ez pedig eredetileg az Androklész, Andromakhosz, Andronikosz, és Androszthenész nevek becézője volt. Jelentése: férfi, férfias.

A Nap kél: 6.41 óraker
nyugszik: 16.15 óraker

A Hold kél: 14.25 óraker
nyugszik: 2.50 óraker

Kevés napsütés

Többfelé hosszabb-rövidebb időre kisüt a nap, de lesznek borult, tartósan ködös területek is. Gyöngye eső bárhol előfordulhat. Általában gyöngye vagy mérsékelt északi, északkeleti szél várható, csak kevés helyen élénkül meg. A legalacsonyabb éjszakai hőmérséklet 1 és 6 fok között lesz az ország nagy részén, de helyenként, főleg nyugaton lehet gyöngye fagy. A legmagasabb nappali hőmérséklet 6 és 11 fok között várható.

Francia nők, akiket vernek

A házasságban vagy életközösségben élő francia nők közül minden tizediket vernek. A megdöbbentő adatot Michele André, a nők ügyeivel foglalkozó államtitkár közölte a francia minisztertanács ülésén. Az úgy olyan komoly, hogy a minisztertanács foglalkozott vele, és el is határozta, hogy hadjáratot indít az ilyesfajta brutalitás ellen.

A felvilágosító kampány november 15-én kezdődik. Televíziós hirdetésekkel, hétszázézer felvilágosító brosúra kiadásával akarják felhívni a közvélemény figyelmét a szomorú jelenségre.

A kétmillió nő helyzetére kiható akció során állandó telefonos szolgálatot létesítenek a panaszok bejelentésére és felvilágosítások megadására. Átmeneti otthonokat hoznak létre azoknak a nőknek, akiknek családi körülményei az erőszak miatt válnak elviselhetetlenné.

A Magyar Onkológusok Társasága 18. kongresszusa csütörtökön megkezdődött a Budapest Kongresszusi Központban.

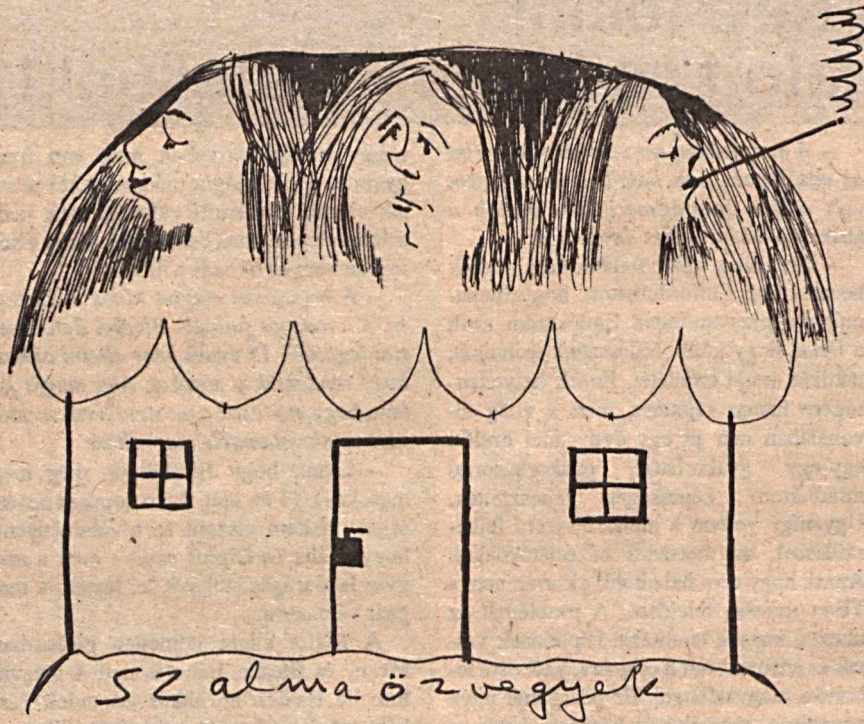
A tanácskozás a szájiüreg és a garat rosszindulatú daganataival, az áttétes tumorok diagnosztikájával és kezelésével, valamint a kísérleti daganatkutatás legújabb hazai eredményeivel foglalkozik.

A szájiüreg rákos daganataiban egyre többen halnak meg évente, számuk Magyarországon meghaladja a 800-at. Az adat annál is inkább riasztó, mivel ez a daganatféle könnyen megállapítható, keletkezésének okai is többé-kevésbé ismertek. Bizonyított, hogy a szájiüregi daganat hamarabb fejlődik ki az erős dohányzásoknál, a mértéktelen italozóknál. Azonban a tumor kifejlődését rossz fog, helytelen protézis is elősegíti. A nyitónapon tárgyalták meg az áttétes daganatokat.

SZÁVAI | KALENDÁRIUM

Géza

November 10: Réka

Rékantás

A főtéren három Réka,
A kebelük három véka.
Istenem, épp felém néznek –

Ó, ha bekebeleznének!...
De szeretnék rikkantani:
„Vigyetek el Rékantani!”

— A Magyar Liberális Párt választmánya tájékoztatja a közvéleményt, hogy első gyűlését 1989. november 11-én (szombaton) délelőtt 10 óraker tartja Budapesten a VI. kerület, Benczúr u. 35. szám alatti Hotel SZOT különtermében. A választmány minden érdeklődőt szeretettel vár.

— Jugoszláviában vendégszerepelt a Kecskeméti Katona József Színház. A társulat kedden és szerdán este Zomborban és Újvidéken a világhírű francia sanzonénekesnő, Edith Piaf életéről szóló „Nem bánok semmit sem” című darabot adta elő nagy közönségsikerral.

Diana

Új lap nőknek

Diana címmel új, romantikus női magazin kerül az újságosok standjára. Az újság 52 oldalán csak női témákkal foglalkozik, politikamentesen. A klasszikus női értékeket, így az anyaság becsületét szerelmé visszaállítani. A Diana hangvételében is eltér az eddig megszokottól. Vállalja az emberi érzéseket, vágyakat. Jelentős hangsúlyt kap minden számban a pozitív életvezetés és az egészség megőrzése.

—5—

Szovjet tengeralattjáró svéd vidámparkban

Visszakerül Svédországba az az U-137-es típusú szovjet tengeralattjáró, amely egy szolgálati útja során a svéd partoknál zátonyra futott: a katonai jármű most egy svéd vidámpark látványossága lesz. A nyugat-svédországi Skara vidámparkjának tulajdonosa ugyanis a kimustrált tengeralattjárót 1,5 millió svéd koronáért (mintegy 200 000 dollárnak megfelelő összegért) megvásárolta. A jármű kalandos pályafutása során 1981 októberében Svédország egyik tiltott katonai övezetében, Karlskrona közelében futott zátonyra.

Menekültsorsok

A BM Menekültügyi Hivatala a letelepedési engedéllyel rendelkező munkához, lakáshoz, szálláshoz segítése érdekében olyan vállalatok, intézmények, magánvállalkozók jelentkezését várja, akik, amelyek munkahelyet, alkalmazás esetén szállást, szolgálati lakást tudnak ajánlani. Kéri azok jelentkezését is, akik lakást, családi házat bérbevétele vagy megvételre kínálnak a menekültek, letelepedési engedéllyel rendelkezők számára.

Az ajánlatokat a következő címre kéri eljuttatni: Menekültügyi Hivatal Központi Információs Csoportja 1089 Reguly utca 57—59. Ügyintézők: Varga Mária, dr. Komáromi Csányi Éva. Telefon: 13-44-500/188 és 198-as mellékek. (MTI).

Ma nyílik
Sopronban
a VII. Pannónia
Fotószalon

A Pannónia Fotóművészeti Fórum magyar amatőr fotóklubok és szakkörök szövetségének regionális szervezete-ként jött létre a Georgi Dimitrov Veszprém Megyei Művelődési Központ Bakony Fotóklubjának koordinálásával, a dunántúli fotóklubok és szakkörök munkájának segítése a klubvezetők és szakkörvezetők közötti tapasztalatcsere és a MAFOSZ alapszabályában foglalt célkitűzések elérésének segítése céljából.

A fórum tagszervezeteinek kiállítására, illetve annak megnyitójára ma, november 11-én 11 óraker kerül sor Sopronban, a Liszt Ferenc Művelődési Központban. A VII. Pannónia Fotószalont Újhelyi István, a MAFOSZ főtitkára nyitja meg. A kiállítás november 23-ig naponta 10 és 18 óra között tekinthető meg.

Láng György

— Körtvélyessy Magda festőművész ötvenedik kiállítását rendezte meg a Budapesti Művészbárok Egyesülete és a Kossuth Klub vezetősége a Kossuth Klubban (Múzeum u. 7.). A ma este fél hatkor nyíló tárlatot november 30-ig nézhetik meg az érdeklődők. Az ünnepélyes megnyitón a művész munkásságát dr. Almár Iván csillogás méltatja, gitáron közreműködik Csinkov Barbara. Ezt követően az „Első vonaltól a kibontakozásig” címmel beszélgethetnek az érdeklődők a művésszel. A kötetlen beszélgetés szövegírója Kürthy Sándor festőművész, művészeti író lesz.

— Für Lajos, az MDF köztársaságielnök-jelöltje november 11-én Zalaegegerszegen találkozik a városlakókkal. Az egész napot betöltő program reggel 8 óraker a Mária Magdolna plébánia templomban ökumenikus istentisztelettel kezdődik. Tíz óraker a városi művelődési központban a város és környéke vállalati, intézményvezetőivel, gazdasági, kulturális szakemberekkel találkozik a politikus, 15 óraker a városi sportszarnokban tart nagygyűlést.

— A reformkörök III. országos találkozója tartják holnap (november 11-én) délelőtt 10 óraker Nagykánizsán, a Petőfi utca 5. szám alatti 406. számú Polai szakmunkásképző intézet kollégiumában.

Fehér foltok a fejekben

A szovjetek és amerikaiak egy dologban biztosan hasonlítanak: földrajzi ismereteikben megdöbbentő hiányosságok mutatkoznak, és általában nem tudnak túl sokat a környező világról — ez derült ki a Gallup intézet szerdán nyilvánosságra hozott felméréséből. A maga nemében az eddigi legszélesebb körű vizsgálódás tíz országra terjed ki, az Egyesült Államok mellett az iparilag fejlett nyugat-európai államokra, Kanadára, Japánra, Mexikóra és a Szovjetunióra. Az utóbbiban 1500 moszkvai és kurszki lakost kérdeztek meg, a többi országban pedig összesen mintegy 11 000 embert vontak be a felmérésbe.

A feladatokban semmi rendkívüli nem volt, a válaszokban annál inkább. Az amerikai polgárok a tizenhat azonosítandó ország közül átlag 8,6-et találtak el, míg szovjet kollégáik negatív értelemben még ezt is túlszárnyalták 7,4-es „találattal”. Ami még ennél is meglepőbb: a szovjetek tizenhárom százaléka nem tudta helyesen azonosítani saját országát a térképen, az Egyesült Államok helyét pedig az amerikaiak tizennégy százaléka jelölte meg hibásan. Tíz szovjet közül csupán négynek sikerült meglelni a térképen Afganisztánt, és mindkét nagyhatalom állampolgárainak csupán egyharmada találta meg Vietnámot. A szovjetek negyven százaléka összekeveri a Csendes-, az Atlanti-, illetve az Indiai-óceánt.

DÁTUM

(K)útkeresés

„Mért kerestem az utat oly mohón, Iha társaimnak nem mutathatom?” – sóhajt fel Goethe, s sóhajtott a minap a Fejlődő Országok Kutatását Koordináló Bizottság is, mondván, nekünk az lenne az érdekünk, hogy a harmadik világgal szorosabban fűzzük kapcsolatainkat. Nem, nem arra gondoltak ami már oly szoros, hogy szinte fojtogat, hanem szelíd, ám biztos és üzletszerű közeledésre.

Miért? – kérdezhetné bárki, aki az utóbbi évtizedekben mazsolálgatta passzív és aktív adósságállományunk, már-már óvodások által is jól ismert összetételét? Nem volt talán elég az a néhány részletletagadással törlesztett elv- és portársi hitel, a beruházókat megruházó afrikai beruházás, a feltételezett barátoknak feltétel nélkül nyújtott támogatás, majd a támogatókat megdöntőinek juttatott jó szándékú segély? Azt hiszem, elég is volt, s nem is erre gondolnak. Hanem arra, ami ma már szomorú realitás: mi csak hisszük, hogy sok eladósodott országnál jobban állunk, csupán úgy véljük, nekik kevésbé lehetünk kereskedelmi partnerei. Holott, ha nagyon megnéznénk, inkább azt kellene meglátnunk, egyikük-másikuk hogyan tudott, no nem kibontakozni, hanem legalább kikönyökölni, mondjuk az ablakon.

Csakogy – bármennyire is méltánylandók a felhozott érvek – sokan nem látnak az ilyen fölvetésekben mást, mint (k)útkeresést, nem pedig a (k) nélküli változatot. Erről azonban nem ők tehetnek, hanem azok, akik út helyett tényleg kutat találtak. De hol vannak már ők? Aligha a kútban...

Tóttós Gábor

Tőkés Lászlóért

Dr. Tóth Károly püspök, az Egyházak Világtanácsa Végrehajtó- és Központi Bizottságának tagja – miután értesült Tőkés László temesvári református lelkész elleni újabb fenyegetésekről és az őt ért testi bántalmazásról, azonnal az Egyházak Világtanácsa főtitkárához fordult a következő kéréssel:

„Felhívjuk az Egyházak Világtanácsa figyelmét a Tőkés László temesvári református lelkész ellen irányuló állandó zaklatásra és életveszélyre. Legutóbb ismeretlen tettesek testileg bántalmazták, és családjával együtt állandó fenyegetésnek van kitéve. Tőkés tiszteletes szimbólumává vált a kisebbségek jogaiért, az emberi jogokért és a lelkiismereti szabadságért folytatott küzdelemnek Romániában. Kérem, járjon közbe az Egyházak Világtanácsa teljes tekintélyével, hogy megmentsük Tőkés Lászlót és családját.

Hálás köszönettel: Dr. Tóth Károly püspök az EVT VB és KB tagja, a Magyarországi Egyházak ökomenikus Tanácsának elnöke”

Az Egyházak Világtanácsa főtitkárának válaszelevele dr. Tóth Károlyhoz „Ceaurescu elnöknek a következő távirat ment:

Mély aggodalommal a Tőkés László temesvári református lelkészt és családját ért gyilkossági kísérlet miatt felszólítjuk Önt, hogy tegyen meg minden szükséges lépést Tőkés László és családjának biztonságának védelmére, és tegye lehetővé, hogy folytassa lelkipásztori szolgálatát gyülekezetében. Kérjük sürgős és jóindulatú állásfoglalását.

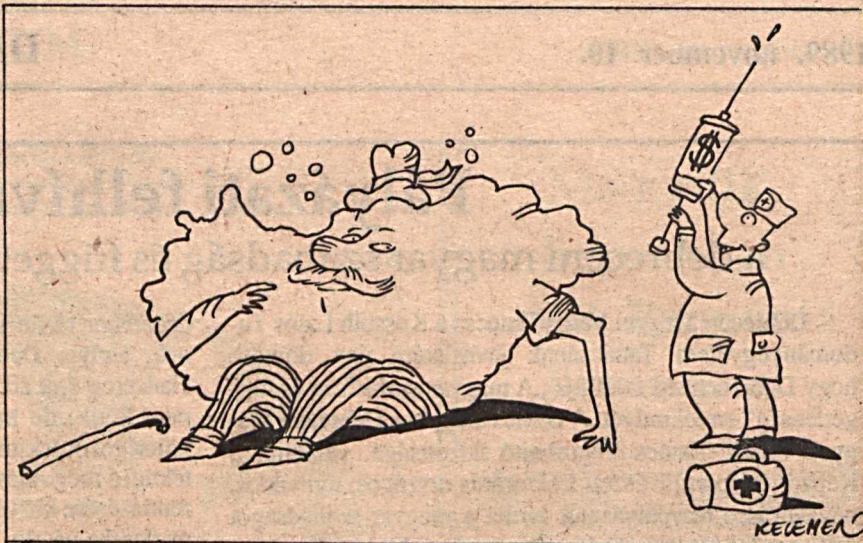
Emilio Castro
az Egyházak Világtanácsának főtitkára”

Hajószerencsétlenség

Összetűközött egy nyugatnémet komphajó és egy bahamai teherhajó szerdán este az Elba torkolatánál, Helgoland szigetétől 17 kilométerre. A szerencsétlenség következtében tizen megsérültek. Mindannyian a Hamburg nevű komphajó utasai voltak. Az angoliai Harwich felé tartó komp fedélzetén 370 személy tartózkodott. A szerencsétlenség helyszínére két mentőhajó irányítottak. A komphajón dolgozó Maraton nevű magyar zenekar minden tagja ép és egészséges. Az összetűközésben magyar állampolgároknak nem esett bajuk. A legújabb értesülések szerint a szerencsétlenségben hárman vesztették életüket.

Négy lengyel állampolgárt tartóztattak fel a csehszlovák hatóságok kedden a prágai repülőtéren. Valamennyien Magyarországra, Pécsre készültek egy kiállításra. A négy lengyel fiataalt a csehszlovák biztonsági szolgálat kutyákkal érkező tagjai több órán át megalázó személyes motozásnak, vallatásnak vetették alá. Mintegy 9 órányi fogva tartás után „brutális módon” eltávolították őket a repülőtérrel és csak ezután találtak segítő menedéket a lengyel konzulátuson – írja a Gazeta Wyborcza.

Kiadja a Dátum Rt. magánkiadásban. Főszerkesztő: Bába Iván. Főszerkesztő-helyettesek: Czákó Sándor és dr. Tóttós Gábor (külpolitika). Olvasószerkesztő: Kis Pál István (belpolitika). Rovatvezetők: Bálint György (sport), Szávai Géza (kultúra), Takács Zsuzsa (szociálpolitika). Külföldi tudósítók: Szalai Attila (Varsó), Zirkuli Péter (Párizs), dr. Vezényi Pál (Zürich), Vigh József (Toronto). Felelős vezető és kiadó: dr. Károly István. Szedés és tördelés: Babits Kiadó. Szerkesztőség és kiadóhivatal: 7100 Szekszárd, Bajcsy-Zsilinszky u. 7. Tel.: 74/16-277. Fax: 74/15-275. A budapesti iroda címe: 1023 Bp. Harcza u. 2. Tel.: 11-52-744. Nyomja az Athenaeum Nyomda Budapest VII., Lenin krt. 7. Felelős vezető: Szlávik András vezérigazgató. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármelyik hírlapkiadó postahivatalnál, a kézbesítőnél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapolvasási Irodánál (HELIRO) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A. közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámmal. Előfizetési díj: egy hónapra 200 Ft, negyedévre 600 Ft, évfélre 1200 Ft, egy évre 2400 Ft. Indexszám: B/PNL/31/TO/1989. ISSN-szám: 0864-9170.

Pontatlan vállalati nyilvántartások

A kormánynek a következő három évre szóló gazdasági programja nem reális tárgyalási alap a gazdálkodó szervezetek számára – hangsúlyozta Kelényi Gábor, a Magyar Gazdasági Kamara főtitkár-helyettese. A kamara szerint először konkrétan az 1990-91-es évek gazdaságpolitikai elképzeléseit kellene megtárgyalni, mert egyelőre kétséges, hogy a magyar gazdaság eléri ebben a két évben az 1989. évi teljesítményét.

Kelényi Gábor kifejtette, hogy a magyar gazdaság helyzetét azért nehéz napjainkban reálisan megítélni, mert a gazdasági tevékenység érték- és mértékrendje Magyarországon jelenleg használhatatlan.

A veszteséges vállalatok helyzetéről szólva Kelényi Gábor kifejtette: a

vállalati és vagyommérlegek hibái miatt a gazdálkodó szervek reális teljesítménye nem mutatható ki. Ez a külföldi tőkebefektetőket is óvatosságra inti, és lassíthatja a működőtőke bejövetelet Magyarországra.

A vállalati mérlegek pontatlanságai miatt a támogatásokat is nehéz kimutatni, így előfordulhat, hogy nyereséges vállalatokat is felszámolnak. Eddig mintegy 250 eljárás során körülbelül 150 kisszövetkezetet, 50 egyéb szövetkezetet, 30 különböző gazdasági társulást és mindössze négy nagyvállalatot számoltak fel. A kamara megtette az első lépéseket a reális vállalati vagyommérlegek kialakítására, az ősz folyamán osztrák-magyar kft-t hozott létre a vagyoneértékelés elvégzésére.

Élesen támadta csütörtöki jegyzetében a Rudé Právo és a pozsonyi Pravda közös budapesti tudósítója a magyar televízió Panoráma műsorát és személy szerint Sugár Andrást. A pozsonyi Pravdában megjelent frás szerint a Panoráma hétfő esti műsorában Sugár András „szokás szerint” ismét bírálta mindent, amit Csehszlovákiában „mikrofon- és kameravégre kaphattak”.

A csehszlovák pártlapok budapesti tudósítója azt állította, hogy a csehszlovák riportalányok helytálltak Sugár András „refinált kérdéseivel” szemben, bár nem értettek mindennel egyet, amit látnak és a mindennapokban megélnék, de fenntartásaik végül is nem arra vonatkoztak, amit a magyar újságíró hallani akart tőlük.

Vojtech Vesely szerint a Panoráma forgatócsoportjának „nem volt más választása, minthogy az ellenzéki nézetek szokásos forrásához, Václav Havelhez és másokhoz forduljon” akik aztán fenntartás nélkül támogatták a magyar lépést és „egyértetettek abban, hogy a magyar és lengyel fejlődésnek befolyásolnia kell a csehszlovákiai helyzetet is”.

A lottó nyerőszámai:

27, 30, 41, 52, 80

Megalakult a Gabonakereskedelmi Kft.

A megyei gabonaforgalmi és malomipari vállalatok, valamint a Gabonaforgalmi és Malomipari Szolgáltató Vállalat megalapította a Gabonakereskedelmi Kft-t. A társaság 740 millió forintos tőzstőkéjéhez az alapítók változó mértékben, 15-80 millió forinttal járultak hozzá. A társaság gabonafélék exportjával, valamint fehérjetakarmányok és a takarmányozáshoz szükséges kiegészítő anyagok importjával foglalkozik. A társaság tagjai abban állapodtak meg, hogy a gabonaelexportból származó nyereségnek több mint a felét a mezőgazdasági üzemeknek juttatják. Az új társaság versenytársa lehet az eddig monopolhelyzetben lévő állami vállalatnak.

Holnapi
számunkban
olvashatják,

kötelező-e
a közszorongás
házánkban